JANI ALEXANDRI FERRARII

Cœnobitæ Auguſtiniani

EUCLIDES CATHOLICUS,

SIVE

DEMONSTRATIO ROMANÆ FIDEI ex primis, certis & evidentibus principiis, Mathematica methodo & connexis continua ſerie propoſitionibus deducta

Ad

Reverendiſſimos Viros

ADRIANUM & PETRUM

DE WALENBURCH.

——————*Ridenti dicere Verum.*
Quis vetat?

Juxta exemplar impreſſum.

LONDINI,
Proſtant Venales apud *Guliel. Gilbert*, ad Signum *Semilunula in B. Pauli-Cœmeterio*,
MDCLXXIII.

JANI ALEXANDRI FERRARI

Co[illegible]

EUCLIDES CATHOLICUS

SIVE

DEMONSTRATIO [illegible] FIDEI

ex primis, certis & [illegible] principiis,

Mathematica methodo & connexione continua serie propositionum deducta

Ad

Reverendissimos Viros

ADRIANUM & PETRUM

DE WALENBURCH

Ridentem dicere Verum

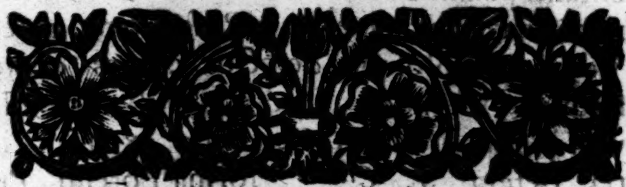
Quis vetat?

Juxta exemplar impressum.

LONDINI

Prostant Venales apud [illegible] Gilbert, ad Signum [illegible] in [illegible] Cœmeterio,

MDC[illegible]

AD LECTOREM PREFATIO

WAlenburchici (ad quos, quæ sequuntur, datæ sunt *Epistolæ*) *ignobile* Par Fratrum, Gente *Batavi*, in *Pontificiorum* Castra dudum *Transfugæ*; creati sunt tandem *Titulo* tenus *Episcopi* (alter *Adrianopolitanus*, *Mysiensis* alter Episcopus) Re tamen vera sordidi *Papæ* Pensionarii; jurataque *Servi Servorum* Mancipia Pennas exercent Venales, junctisq;

junctisq; Viribus *Synagogæ* istius *Satanicæ* vacillanti palam Fabricæ denuo stabiliendæ strenuam navarunt Operam: Post *Veteres* autem Technas Dolosque detectos omnes explososque, Methodis Mediisque usi sunt Novis, in suo ipsorum Cerebello excusis; inter cætera *J.* [illegible] forma Forensi, *Probatione per testes*; non *antiquioris* sane illos *puriorisque*, sed *corruptissimæ* plane *Præsentis* sc. (quam vocant) Ecclesiæ *Romano-Catholicæ* Testes quasi *Meretricum* illi *Reginæ* & *Matri*, ad Fidem Dogmatis suis *ineptis* quantumcunque *impiisque* conciliandam, abunde sufficiret, si *Stilo* demum *Regio* subsignata exhibeantur omnia, *Teste Meipsa:* Privilegium, quod *Christus* quidem ipse, Ecclesiæ veri Nominis *Catholicæ* verendum *Caput*, sibi in Terris versanti vix aut ne vix quidem vendicandum existimavit.

Vapulant hac in *Pagina Fratres* isti in *Malo;* Nec (uti præ se ferre videatur Libelli Titulus) tam *Demonstranda* suscipitur quam *Deridenda* omnibus proponitur Fides *Romano-Catholica*, & sub *Amoris* velo *Reve-*

rentiæ

ventilæque prætextu, ſub *quinta* (quod dicitur) *Coſta* trajicitur. Perpetua nempe per omnes Epiſtolas *Ironia* lepidiſſime luditur ; *Jocis* adeo facetis, dentatis *Salibus*, mordacibuſque Dicteriis, ut magnus ille in iſthoc ſcribendi genere *Ichardus* noſter, *Anglicano* uſus Idiomate nihilo felicius cum *Hobbio* (majori ipſomet, quam ſcripſerat, *Leviathane*) egiſſe videatur, quam Lingua Romana (Rebus Romanæ Eccleſiæ tranſigendis aptiori) *Walenburchicos* (novos iſtos Cœli Papalis *Atlantes*) tractaſſe noſter hic cenſendus eſt *Author*.

Quin & alio etiam Nomine Author hic *noſter* eſt ; Natione ſc. *Anglus* (quid ni enim tantum *Ingenium Angliæ* noſtræ aſſeram, gratulerque ?) Nec ex *ignobili* oriundus *Familia* ; unde vafris *Emiſſariorum* Artibus pellectus, *Iniquitatis* Pontificiæ *Myſterijs* non *initiatus* modo, ſed & *enutritus* fuerat ad Nauſeam uſque & Faſtidium : Maturioris enim jam facto Judicii longius imponere nequierunt, portentoſa adeo *Papicolarum* Dogmata, a quibus tam *Scripturæ Sacræ*, quam *Ratio ſobria* penitus abhorrent ; *ipſique* etiam *ſenſus*, una omnes reſiliunt : quæ bene acculeatis

leatis ideo *Sarcasmis* potius exsibilanda, quam nervosis *Argumentis* debellanda esse videbantur. De *Anthore* nihil est quod amplius præfari ausim; Cum Ipsi etenim sub *ementito* Nomine visum est delitescere, nollem ego committere, ut Nomen *verum* in Publicum proferendo exacerbatis *Papicolarum* Odiis ultricibusque (*Sacrificulorum* præsertim) iris, aut *Ferro* aut *Veneno* petendum exponerem.

JANI ALEXADRI FERRARII.

Cœnobitæ Auguſtiniani

Epiſtola Prima,

DE

UTILITATE ATQUE NECESSITATE CATHOLICÆ FIDEI,

Ad

Reverendiſſimos Viros

ADRIANUM & PETRUM DE WALENBURCH.

FOrtiter ſane a multis, VIRI REVERENDISSIMI, ac vario ſucceſſu pro Eccleſiæ incolumitate contra Hæreticos eſt decertatum, vix autem a quoquam cautius aut dexterius quam a vobis. Cum enim & Ratio & Experientia edocuiſſet, Sacræ Reip noſtræ nihil hactenus fuiſſe pernicioſius, quam quod ipſa negotii quod agitur momenta ex Scripturarum autoritate ac Veteris Chriſtianiſmi principiis expenſa fuerint; Vos pro admirando ingenii veſtri acumine, recte perſpexiſtis, non *peremptoriis* & ad

 ipſam

ipsam causam pertinentibus argumentis esse decernendum, utpote, quæ Hæreticorum solertia inverti vel eludi facile possint, sed vel *dilatoriis exceptionibus* utendum, ac *declinandum* Scriptuarum *forum*, *Judicesque* omnes præter Pontificem nostrum *recusandos*, ; vel, quod præprimis vobis placuit, diuturnæ *possessionis ac præscriptionis* titulum obtendendum, prolixasque de *spolio* ordiundas esse querelas. Quam agendi rationem in foro quidem & judiciis usitatam, in iis vero, quæ ad Divinarum rerum intelligentiam ac fidem pertinent, antehac inauditam, cum accuratius considerarem, non aliud colligere potui, quam quod pro incredibili perspicientia vestra deprehenderitis, Controversias, quæ Catholicos inter & Hæreticos agitantur, non in Sacro & religioso, sed forensi atque politico causarum genere versari. Ita enim mecum animo reputabam ; *Quid contra veritatem præscriptio, quid pro errore possessio valeat ? Acutius sane Reverendissimis Fratribus ingenium, exquisitior eruditio, judicium subactius; quam ut forensem istam litigandi rationem ad exquirendam aut stabiliandam Divinorum dogmatum veritatem transferri posse existiment. Unde omnino crediderim, Ipsos longe hic aliud agere, quam quod hactenus putabam, nec de Religione, sed de Imperio, nec de Fide, sed de Obedientia disceptare, ac dum adeo anxie & solicite Hæreticos in Ecclesiæ sinum reducere, omnesque secessionis causas eripere ipsis laborant, id unum contendere, ut Ecclesiæ imperio eos denuo subjiciant, partaque exuant libertate.*

Dici vix potest, *Reverendissimi Fratres*, quanta quamque mirifica luce subito mentem meam cogitatio ista perfuderit, & quam clare protinus perspexerim, quid in isthoc argumento intentatum hactenus, sed imposterum omni opera & cura esset excolendum. Nimirum vestro agendi

agendi modo consimilem quoque materiam, conclusioni convenientia principia, ac thesi commodas hypotheses esse adaptandas, ut, quæ Catholicorum Doctrina Scripturæ Testimoniis ac Veterum Theologorum principiis propugnari haud poterat, non forensi solum Marte defendatur, sed ex reconditissimis quoque Civilis Prudentiæ axiomatibus demonstretur. Quod ubi a nobis præstitum fuerit, jam prævideo expedita fore omnia. Quis enim postea dubitaverit, ad stabiliendum tantum tamque late per omnes Terrarum Regiones diffusum, & in ipsos Potentissimos Imperatores, Reges ac Principes quantumvis invitos atque reluctantes extensum imperium, cujus nec par, nec simile unquam extitit, prudentia opus fuisse plus quam humana? Quis posthac credat, sola inermi eloquentia effici potuisse, ut imbellis Homuncio, pauperculi Piscatoris successor, ferocissimorum Imperatorum colla impune calcaverit, ut Reges solo nutu regnis excusserit, ut ipsas Cœlorum fores pro arbitrio increpandi, easque dicto & claudendi & reserandi, & quotquot lubuerit, Hominum millia ad atras inferorum sedes detrudendi, atque inde reducendi potestatem habere creditus fuerit, ut denique sub extremi & æterni supplicii metu, ceu visibile quoddam in Terris Numen, non a rudibus & barbaris, sed a politissimis quoque omnium fere terrarum Gentibus fuerit adoratus?

Tria sunt Numina, quibus Mortalium natura ineluctabili quadam necessitate videtur esse subjecta, AMBITIO scilicet, AVARITIA, LUXURIES. Hæc nullis Philosophorum præceptionibus, nullis Legislatorum sanctionibus coerceri poterant. Unus inventus est homo, qui altiori longe, quam qui hominibus conveniat, fastu illa omnia conculcavit, sibique soli vindicata in triumphum

deduxit, dum primum illud, voluntariæ *Obedientiæ*, alterum *Paupertatis*, tertium, *Continentiæ*, in voluntariis vinculis constrinxit, atq;ipse, licet *Servorum servus* Reges omnes pro mancipiis aut Vasallis; licet *auro & argento* destitutus, Universum Terrarum Orbem ipsumq; Plutonis regnum pro patrimonio, & licet *Cælebs*, omnique matrimonio solutus, alienos quos lubet thalamos pro suis habuit. Hæc quicunque paulo attentius consideraverit, nunquid necesse est ut fateatur, Eum, qui talia patrat, *vere elatum esse super omnem, qui dicitur Deum, ac super omne Numen, in Dei templo assidens tanquam Deus, &, quod sit Deus, sese demonstrans?* Quæ autem a Deo fiunt, quis negabit Divina esse?

Ejuraverit sane omnem Rationem, quicunque existimaverit, Rationis omnis destructionem Rationi adscribendam esse,atque a vulgari Rationis dictamine proficisci, quod sub prodigiosissimæ fidei obedientiam captiva ratio detrudatur.

An hominum sensibus attribuamus; quod omnes fascinetur sensus? quod nullis tormentis, suppliciis nullis deterreamur, quin ea testemur vera esse, quibus & Visus, & Auditus, & Tactus, & Olfactus, & Gustus; & quicquid tandem nobis inest Sensus,aperte & constanter obloquitur? Quis non videt igitur Catholicæ Doctrine persuasionem ab alliis longe principiis provenire?

Enimvero Heretici fatentur Divinam fuisse Apostolorum sapientiam: at illa tanta non erat,ut assequi potuerint, qua arte super exilia ista, atque natura sua ad tale institurum ineptissima fundamenta, quæ a Magistro Jesu locata viderant, tam vasti Imperii moles extrui queat,licet illos satis ambitiosulos, regnandique cupidos, adeoque dubio procul Politicorum arcanorum non incuriosos

fuisse,

fuisse, Evangelica Historia testetur. Quod si igitur Divina illa, quæ Apostolis obtigit, prudentia, si ad hanc nostram comparetur, mera sit stultitia, nec Sacri nostri Dominii extiterit fabricatrix, quantis elogiis Pontificum nostrorum sapientia erit celebranda? Certe Divinissimam eam dici oportet, utpote quæ Divinam ipsam longissime superarit. Nam Diabolicam esse, ne ipsi quidem Hæretici affirmare ausint. Fatentur enim omnes, Pontificem nostrum Principem esse potentissimum, qui non aliquam tantum Italiæ partem, & in ea Mundi caput, sed & omnes fere Terrarum Regiones dominio suo vel premat, vel pertentet, totque possideat castra ac munimenta, quot Templa & Cœnobia per Universum Orbem dispersa jacent, totque addictos sibi habeat milites, quot Sacrificuli, Monachive aluntur. Jam autem Hæretici, ex iis, quas in hunc ipsum finem ad Clerum, populumque Romanum Apostolus perscripsit literis didicerunt, *Non esse potestatem nisi a Deo; quæ enim sunt potestates, eas a Deo ordinatas esse, adeo, ut qui potestati resistit, Divinæ ordinationi obluctetur.* Qua fronte igitur negent, Ecclesiæ potestatem a deo existere, Divinamque esse ordinationem? Unde & ipsos huic ordinationi subjici debere, atque eum in finem, non uno, sed duobus gladiis Pontificem armatum esse diserte ibidem testatur Apostolus. *Cap* XIII. *Comm.* VI.

Nullum nec in Urbe, nec in Orbe existit malum, quod Deus non faciat, quæ Calvinistarum juxta Prophetam constans est doctrina. Jam autem ipsi clamant, nullum majus unquam extitisse malum, quam sit Pontificia potestas, necesse est igitur, ut a Deo eam esse concedant; at quod a Deo est, quisnam negarit Divinum esse? Quo autem modo Ecclesiæ originem Divinam esse

demon-

demonstravimus, eodem ejus conservationem Deo adscribendam esse censemus. Quanta excogitata insidiarum strues, quanta adhibita machinarum vis atque multitudo, quibus Sacrum istud Imperium jam ab aliquot seculis convellere, atque evertere studuerunt Terrarum Domini! Frustra tamen omnia & in cassum; nimirum ut cunctis innotescat, justissimum rerum omnium Judicem huic Monarchiæ præsidere, qui & potentiam ejus in aliquot secula duraturam Oraculis suis prædixit, & ea fini *Erroris Spiritum atque efficaciam seductionis* quam liberalissime Humano generi se elargiturum promisit.

Verum quo prolabor? Non nobis ex Scripturis, utpote alienis & ad præsens institutum minime idoneis, sed ex propriis atque genuinis principiis Universa Catholicorum Fides, quatenus ab Hæreticis Protestantibus oppugnatur, est demonstranda. Id quod commodissime a nobis expeditum iri spero, si admirabilem Religiosi Imperii machinam distinctius contemplemur, omnesque ejus leges, & repudiatas ab Hæreticis opiniones ex ordine perpendamus.

Quantum autem ad tractationis hujus methodum, animus erat Euclideam adhibere, qua ex paucis fundamentis universam Sacræ Monarchiæ structuram erigerem, verum experientia edoctus comperi, tam varia, tam diversa, tam inter se contraria firmamenta ab Architectis fuisse ruderata, omniaque mirificentissimis artibus adeo affabre concinnata & cœmentata, ut cuncta simul uno obtutu exhibere non liceat. Quædam enim extant, quædam inclusa aliisque obtecta latent, ut difficile sit, eo quo juncta sunt ordine, singula repræsentare.

Tria

Tria tamen fundamenta omnibus aliis ſubſtructa deprehendi: *Definitionem unam, Axioma unum, unum Poſtulatum.*

DEFINITIO.

Eccleſia eſt Imperium Spirituale, ſed viſibile, quo homines fidem ab uno Spirituali, *ſed viſibili capite, Pontifice ſcilicet* Romano, *præſcriptam profitentur, conformemque ei obedientiam præſtant.*

AXIOMA.

Quicquid ad Eccleſiæ hujus defenſionem atque amplificationem facit, id omne & ſolum cenſeri debet verum eſſe, pium atque ſanctum.

POSTULATUM.

Liceat Eccleſiam hanc extendere uſque ad fines Terræ.

Quamvis

Quamvis vero hæc prima ſint principia, quæ ſoli omnem demonſtrationis apparatum non conſtituunt, ſufficiunt tamen illa firmandis reliquis principiis omnibus, quæ ipſa quoque ſuo loco in apertam lucem protrahemus, ut de iis ne Hæreticorum quidem obſtinatiſſimo dubitare liceat. Rationes autem, quibus inductus fui, ut de hac materie ad Vos potiſſimum ſcriberem, *Fratres Reverendiſſimi*, jam ex iis, quæ narravi, abunde patent, ut ſuperfluum videatur pluribus eas exponere. Quod ſi ſanctum hocce inſtitutum judicio veſtro comprobaveritis, ea, quæ epiſtolari brevitate adumbranda jam ſuſcepi, diligentius aliquando, & exactius digeſta ſerie, & prolixioribus commentationibus comprehendam, omneſque Catholicæ Religionis artes, qua potero ſimplicitate atque ingenuitate explicabo. Sic Valete in Domino. Pariſiis Cal. Aug. A. a Beatæ Virginis partu cIↄ Iↄ c Lxvi.

IANI

JANI ALEXANDRI FERRARII
Cœnobitæ Augustiniani.
De
CATHOLICÆ FIDEI
Utilitate atque Necessitate,
EPISTOLA SECUNDA,
Ad Reverendissimos Viros
ADRIANUM & PETRUM
DE
WALENBURCH.

UOD nuper vobis promiseram, *Viri Reverendissimi*, me singulorum Catholicæ Fidei capitum utilitatem atque necessitatem ex ordine demonstratutum, id Vestris jam auspiciis, Vestroque ductu aggredior. Ignoscite moræ, quam alia, quibus distractus sui, negotia hactenus interposuere. Polliceor vicissim, majori eam diligencia atque promtitudine in posterum me esse compensaturum, modo ea, quæ scribimus, judicio Vestro comprobentur.

Primum igitur, cum ipsa doctrinæ ratio postulet, ut ea cæteris omnibus præmittantur, quæ aliis & certitudinem conciliare & lucem quandam inferre possunt; *a Verbo DEI* initium faciendum esse arbitramur. Illud enim

 licet

licet Hæreticorum erroribus quam proximas commodissimasque occasiones præbeat, a Nostris tamen incredibili quadam & divina propemodum dexteritate ad usum institutumque nostrum ita inflecti atque accommodari solet, ut nos utilissima nostra dogmata, non minus, quam Illi perniciosissimas suas opiniones, ei superstruere videamur. Quare non solum Catholici Scriptores, atque Eos inter Celebratissimus *Bellarminus*, verum Ipsius quoque Sacro-Sancti, quod *Tridenti* habitum est. *Oecumenici Concilij* Præsides, omnem de Religione tractationem inde ordiendam esse censuerunt, istamque *de Verbo DEI* materiem primam omnium disceptandam proposuit Legatus Cardinalis de Monte, *per istabilire, conquali armi si dovesse pugnare contra gli Eretici, ed in qual base dovessero fundare la lor credenza i Catholici*, ut ipsa Eminentissimi *Pallavicini* teneamus verba, eademque opera ostendamus, quam certam semper *ceras* istas *Scripturas* ad partes suas pertrahendi fiduciam habuerint Catholicæ Fidei Doctores. Quamvis enim ibi *Fr. Vincentius Lunellus*, *Silvestri Prieria*, *Eckii*, aliorumque Antecessorum exemplum secutus, de *Ecclesia* prius disputandum existimaverit, tanquam de priori ac solidiori Theologiæ firmamento, cui & Sacrarum literarum, & Traditionum autoritas unice inniteretur; consilium tamen istuc non a malo quidem animo profectum, sed certe imprudens ac periculosum, a reliquis Patribus rejectum fuit, eo quod Ecclesiæ autoritas ut rata jam, fixa ac determinata poni, nulloque obtentu in controversiæ discrimen adduci deberet, ne impia forte aliqua vel invitam mentem subiret atque sollicitaret dubitatio. Quare neque nos ista *Romanæ Ecclesiæ Divinitatem* inter demonstrandas Veritates collocavimus, sed eam priori jam epistola, tanquam primum indubita-

Hist. Concil. Trid. lib. VI. cap. XI.

bitatumque posuimus principium, ea lege, ut quicunque illud negare vel in dubium vocare audeat, non imbellibus sane verbis, sed urgentibus verberibus corrigendus, ac- nisi mature serioque resipiscat, tanquam Sponsæ Christi Violator, Sacræ perturbator Reip. & tum Divinæ, tum Semi-Divinæ Majestatis reus, vel *ad* blasphemantis linguæ *excidium* condemnandus, vel *e Viventium* tollendus *terra*, & expiatricibus ustulandus sit flammis, juxta Ipsius Christi præceptum; *Nisi quis in me* (id est, in Ecclesia, Joh. XV. quæ unum cum capite constituit corpus) *permanserit*, *ab-* comm. *jectus extra vineam statim ut palmes arescet*) id est, extra VI. Ecclesiæ communionem eliminatus variis cruciatibus ita emaciabitur & torrefiet, ut ad ignem concipiendum eo sit aptior) *Deinde congregentur isti palmites, & in rogum objiciantur, & ardeant.*

Nec sane alia ineunda est via, cum vel ex vulgato scholarum præscripto, *Contra negantem principia non sit disputandum*, nosque jam exploratum habeamus; Ecclesiæ nostræ autoritatem iis annumerari debere, que ἀναπόδεικτα sive *indemonstrabilia* a Philosophis vocentur, quæque ipsa licet probari non possint, aliis tamen probandis inserviunt.

Neque nos conturbare hic debet, quod multo cum clamore Hæretici blaterant, *indemonstrabilia tribus modis dici*; esse nimirum quædam, quæ ob falsitatem vel obscuram perplexitatem atque incertitudinem demonstrari non possunt; alia vero *indemonstrabilia* esse, eo quod tantam tamque apertam habeant veritatis lucem, ut animo nostro, ubi vel tantillum iis attenderit, continuo approbentur, nihilque proferri possit, quod firmius iis sit, aut evidentius; quædam denique talia dici, non quod omnino demonstrari nequeant, sed quod demonstrata jam fuerint, adeoque ulteriori probatione non indigeant, sed in ratiocinationis

progressu tanquam certa jam & evidentia principia assumantur. Illi igitur Ecclesiæ nostræ autoritatem *primo* significatu indemonstrabilem esse, per deridiculum quidem concedunt; *secundo* autem & *tertio* negant. Imo inde conficiunt, cum, Vobis Ipsis monentibus, *Intellectus citra rei evidentiam aut probationem, temere ei assentiatur*, *Ecclesiæ autoritatem* non nisi temere credi. Ego vero eam tribus illis omnibus modis, adeoque κατ᾽ ἐξοχὴν *simpliciter* & *perfectissime indemonstrabilem* esse censeo.

De prob. per test: s cap. I. §. I.

Etenim eam *primo* significatu talem esse vel inde manifestissime patet, quod, omnium confessione, non ad *scientiam* pertineat, sed ad *fidem*, adeoque, juxta *Basilium*, τὴν ἐκ τῆς ἀβασανίστου πίστεως ἀπαιτεῖ συγκατάθεσιν. Nam, ut recte *Clemens Alexandrinus*, πίστις προλαμβάνουσα ἀναπόδεικτον τὴν ἀρχήν. Quæ quidem Illi de Verbo Dei, quod sua se luce manifestat, nos vero longe accomodatius de Ecclesia pronuntiamus. Unde mirum non est, cum Fides omnium consensu sit obscura, utpote τῶν μὴ βλεπομένων, quod & ista propositio, *Ecclesia Romana est Divina fidei & morum præceptrix*, non adeo evidentis certitudinis esse videatur. Est tamen inter hanc & alias ob falsitatem vel obscuritatem indemonstrabiles propositiones discrimen hoc immane quantum atque ingens, quod reliquæ solummodo demonstrari *non possint*, hæc vero demonstrari *nec possit, nec debeat*. Id enim certe fieri non debet, quod si quis faciendum suscipiat, & seipsum ludibrio dabit, & summam rei in discrimen adducet. At quicunque Ecclesiæ autoritatem ex vulgo notis principiis demonstrare enititur, illum, experientia attestante, necesse est vel in infinitum circumagi circulum, vel in obscuriora, semper atque incertiora incidere.

in Psalm CXIX. *assensum requirit fidei non probatæ.*
Stromat. lib. VIII. *fide amplectimur indemonstrabile principium.*
Heb. XI. *quæ non I. corum videntur.*

Unde

Unde ipsis quoque Hæreticis astipulantibus, concludimus, Ecclesiæ Romanæ Divinitatem *primo* sensu esse *indemonstrabilatem*.

Quomodo autem talis quoque dici possit *secundo* significatu, id paulo difficilioris est disquisitionis. Nam, ut recte etiam monuistis, *FRATRES REVERENDISSIMI, evidentiam frustra quæras in rebus Romanæ Fidei, utpote quæ sunt de non-apparentibus*, hoc est, Interprete Apostolo, *de iis, quæ non existunt*; unde evenire solet, ut quando, verba ista audimus, *Ecclesia Romana est Omnium Magistra*, non firmum statim assensum iis præbeamus, quasi indubitata subesset veritas, nec vim ullam in animo nostro sentiamus, qua ad credendum compellamur. Quocirca propositio ista non videtur annumeranda iis, quæ simplici mentis intuitu simul atque perceptæ sunt, nobis approbantur. Verum enimvero, ut difficultas ista tollatur, diligenter est attendendum, Animum hominis dupliciter posse esse affectum. Vel enim est rudis & ab omni, quod ad rem faciat, præjudicio liber, vel congrua institutione dispositus ac veluti odore quodam imbutus. Ille ut plurimum ad percipiendam hanc veritatem idoneum lumen non habet, imo interdum ad credulitatem adeo est obstinate indocilis, ut non nisi eo lumine, quod ex succensa splendescit pyra, efficaciter collustrari queat: Hic vero ita est comparatus, ut sine ulla ratiocinatione aut erroris formidine in utrumvis, quod ajunt, oculum Ecclesiæ Romanæ indormiat, & pro scientiæ fideique omnis extremo habeat Venerabile istud & Viro dignum; *Ipsa dixit*. Talis autem animus ea solet esse perspicientia, ut quæ vel oculatissimi se videre negant phasmata, ille distincte accuratissimeque omnia cernat, haud secus atque illi qui Dominica die vitalem lucem primitus aspexerunt,

Heb. XI. 3.

& Le-

& Lemures & Lamias & quæ cunque alia *noctium occursacula, & bustorum formidamina & sepulcrorum terriculamenta* videre dicuntur, quæ alii quacunque luce, aut quocunque sub sidere prognati, si cætera vel Lynceos habeant oculos, nequeant deprehendere. Neque sententiæ huic nostræ derogare quippiam debet, quod istiusmodi, quæ diximus, ingenia insipida plerumque sint atque inepta, & quod iis, quæ infirmissimo ætatis tempore a Nutricibus aut Pædagogis præscripta Ipsis ac veluti imperata sunt, sine ullo examine ant delectu adhærescant. Non enim inde consequitur, quod in isthoc notitiæ genere non acutius cernant, quam alii. Nunquid enim Ipsa experientia docet, Eos qui imbecilliori sunt visu, in crassissimis tenebris mille rerum species ac discolores figuras conspicere, quæ Aliorum quantumvis vegetam effugiunt aciem; Nunquid & ii qui ex nimio febris ardore delirant, ea sæpissime inveniunt suaque imaginatione complectuntur, quæ sanæ mentis Homines omni studio atque contentione assequi non possunt; Nec minus tamen oculorum hebetudo, & febris, & delirium in vitiis ponuntur. Ita licet stupor atque stoliditas & inepta ad quodvis credendum propensio inter animi virtutes non recenseantur, solent tamen illa Hominem ita instruere atque perficere; ut principium hoc nostrum de Ecclesiæ autoritate primo statim occursu amplectatur, ipsique firmiter adhæreat. Oportet enim, ut inter facultates nostras & eas res quæ nobis obversantur, certa quædam ratio atque proportio intercedat, ut, quod in proverbio est, similes semper labra lactucas habeant, & in eum finem, in spem scil. carduorum, mature obdurescant.

Quare nemini mirum videri debet, quod ea quæ de Romanæ Ecclesiæ Divinitate asserimus, Intellectui nondum

dum initiato nec principiis noſtris aſſueto tantiſper videantur obſcura, donec, ut ſolennibus myſticæ Theologiæ vocabulis utar, ita fuerit *ſtultificatus*, ut ad *non apparentia rationis entia* percipienda devenerit capax. Quod ipſum quibus artibus confieri poſſit, & jam a Sapientibus noſtris hactenus factitatum fuerit, & alias fuſius & peculiari tractatione docebimus.

Atque ita quidem oſtendimus fundamentalem noſtram de Eccleſia doctrinam, & *primo* & *ſecundo* ſignificatu eſſe *indemonſtrabilem*; reſtat ut *tertio* quoque ſenſu, hoc eſt, ex factæ jam demonſtrationis hypotheſi talis eſſe dicatur. Id quod ex priori noſtra epiſtola aperte conſtat. Jam enim ibi Pontificiæ religionis & in ea fundatæ poteſtatis demonſtrationem, non *a priori* quidem, ut Scholaſtici loquuntur, *a poſteriori* nihilominus confectam dedimus.

Unde ſpeciminis tamen ergo vel unicum hic repetamus argumentum, illudque veſtro exemplo in hanc trianguli formam rotundemus;

Poteſtas, cui viribus humanis reſiſti non poteſt, illa cœlitus eſt delapſa.

Atqui Poteſtati Eccleſiæ Romanæ humanis viribus reſiſti non poteſt.

E. Eccleſiæ Romanæ poteſtas cœlitus eſt delapſa.

Prima Propoſitio per ſe eſt clara; alteram multorum ſeculorum experientia probat. Unde tertia rigida perſtat atque immota ——— *veluti Marpeſia cautes.*

Quod ſi quis adeo immobilis ſit cerebri, ut quantumvis ſyllogiſtica circulatione in gyrum circumagatur, de vertigine tamen poſſit eſſe ſecurus, is demonſtrationis hujus propoſitiones *per Teſtes* etiam confirmare poterit;

Veſtro,

Vestro, *Viri Reverentissimi*, exemplo, qui superiori anno admirabilem istam a ICtis petitam probandi rationem promulgastis, & a nescio cujus Helmstadiensis Theologi ineptiis tanto cum successu defendistis, ut *in posterum nihil solidi vobis videatur a Protestantium Theologis exspectandum, si nimirum* & Divinæ & Humanæ *Juris-prudentiæ ignari fuerint*, quales scil. in *Julia* ista Academia hactenus fuerunt *Calixtus*, *Conringius*, Eorumque Discipuli, misellí plane Tenebriones atque inficetum Hominum genus.

In Præf.

Testium autem aliquot adduci possent cohortes, qui de invicta Romanæ Ecclesiæ Majestate scripserunt. Nunc unicum tantum producam, sed qui & de præteritis & de futuris temporibus testatur, Historicum simul & Prophetam, Beatissimum *Campanellam*; *Quod si*, inquit ille, *omnes Principes & Populi omnia sua auxilia conferant ad solvendum Papatum, nihil tamen efficient. Si expeditio Crucigerorum saltem unica indiceretur, omnes ubique Religiosi, quorum multæ sane milliones, ad arma provolarent, mundo universo lingua gladiisque restituri ac terrorem incussuri. Neque enim Populi contra Homines sacros arma inferre essent ausuri, atque nisi omnes, maxima tamen illorum pars esset succubitura, cæteri vero sic exterriti animum abjicerent. Et etiamsi Papa sceleratus sit homo, tamen Princeps gladium in eum stringens vincetur etiam vincens, id quod in Rogerio Guiscardo Rege Neapolitano manifestum factum est, qui prælio vincens, Papæ pedibus tamen osculum figere coactus fuit.*

De Monarch Hisp. cap XVIII.

Imo idem ille syllogismus (adhibita tamen ea, quam diximus, cautione) ex innumeris Sacrarum Literarum testimoniis probari posset, ex quibus unum sufficiat; *Datum est*, (scilicet a Deo) *Ei* Ecclesiæ Septicolli) *bellum*

facere

facere cum sanctis & vincere eos, & data est Ei potestas in omnem tribum & linguam & Gentem. Et adorabunt Eam Omnes habitantes in terra. Unde Ipsamet in suiipsius admirationem rapta, *Sedeo Regina*, inquit, *nec sum vidua, nec videbo luctum.* Habet enim promissum, quod *portæ inferorum ei non prævalebunt*; & promissi rationem; *Nam si Satanas adversus se ipsum dissideret, quomodo staret re-regnum eius.*

Apoc. XIII. 7. Apoc. XIX 7. Matth. XVI. 18. Luc. XI. 18.

Denique, quemadmodum Philosophus nuper hypotheses suas propterea pro certis assumsit, quod omnem rerum Universitatem iis superstruere atque omnia phænomena inde explicare potuerit, sic nos quoque eodem jure principium nostrum ponimus, ac duobus istis syllogismis confirmamus;

Illud cui immensa aliqua & ex mille partibus composita moles adeo firmiter innititur, ut nusquam vacillet aut nutet, omnino solidum est fundamentum.

Atqui huic Propositioni, Ecclesiæ Romanæ Autoritas est Divina *tota Pontificii Imperii moles innititur. E.*

Item: *In quod omnia dubia possunt resolvi, ita ut ipsummet non solvatur, illud est primum dubiorum omnium principium.*

Atqui hæc Propositio, &c. E.

Sic a Vobis, *FRATRES REVERENDISSIMI*, didicimus *in forma argumentari*, id quod ad persuadendum mirificentissimam efficaciam habere dicitur, adeo ut non dubitem, quin Hæretici jam vel his syllogismis perterriti, manus nobis suas sint daturi. Quod nisi extemplo fiat, proxime ad demonstrationes de *Verbo Dei* pergemus. Vos interim favete & plaudite. *Parisiis, in Conventu majori. Cal Octobr.* CIↃ IↃCLXVI.

JANI ALEXANDRI FERRARII

Cœnobitæ Auguſtiniani
Fpiſtola Tertia,

Ad

Reverendiſſimos Viros.

A DRIANUM & PETRUM
DE WALTENBURCH

UIBUS rationibus inducti *Eccleſiæ Romanæ autoritatem* inter ἀναπόδεικτα ſive *indemonſtrabilia* retulerimus, ipſamque adeo demonſtrationum noſtrarum ſeriem a Verbo DEI ordiendam eſſe ſtatuerimus, id ſuperiori jam epiſtola fuſius eſt explicatum. Quare ad inſtitutum ipſum nunc accedemus, atque omnes per univerſam Theologiam a Lutheri & Calvini Sectatoribus in controverſiam vocatas propoſitiones primum nude ſimpliciterque proponemus, dein ſingulis, ubi opus erit, explicationem, ac poſtremo loco demonſtrationem ſubjiciemus Quantum autem ad probationis formam attinet, animus quidem erat *ſyllogiſticis figuris* uti, verum conſilium poſtea mutavimus, conſultiuſque judicavimus, rationes noſtras libero potius atque continuo ſermone exponere, quam eas vel ad *Barbaræ* ſinum effigiare, vel in *Celarentis* aut *Felaptontis* includere modulos, præſertim cum omnis illa ſyllogiſtica textura, ſi ad Vos reſpiciam, inutilis penitus

penitus fuiſſet atque ſupervacanea. Audio enim omnia quæ vel oculis vel auribns veſtris uſurpatis, ubi vel extimam *pinalis* veſtræ *glandulæ* ſuperficiem attingunt, vi quadam plane mirifica & tantum non *tranſubſtantiva* in *formales* ſyllogiſmos confeſtim *triangulificari*.

QUOD IGITUR TOTI SACRO-SANCTÆ MONARCHIÆ FELIX FORTUNATUMQVE, & Omnibus, qui Papæ Numen invocant, ad vitam opimius ſplendidiuſque tranſigendam utile ſit atque ſalutare, eſto.

PROPOSITIO I.

Ad obtinendam ſalutem Religio aliqua eſt abſolute neceſſaria.

EXPLICATIO.

Cum propoſitum nobis fnerit non niſi ea demomſtrare Catholicæ Fidei capita, quæ a Lutheri & Calvini Aſſeclis impugnantur, mirum fortaſſis alicui videbitur, quod iſthanc Propoſitionem probandam ſuſceperimus. Eam enim & illi non tantum ut veram defendunt, ſed etiam ut neceſſariam urgent, & adverſa ſentientes ex ipſa hominum ſocietate ejiciendos exiſtimant. Mirati tamen Ille deſinet, ubi cognoverit, eandem quidem verbis, ſenſu vero diverſiſſimam ab Hæreticis ſententiam ſtatui. Nam quantum quidem ad vocem RELIGIONIS, idem Illis ſonat atque Nobis; *metum* ſcilicet *Inviſibilis* Def. 1.

 alicujus

alicujus, & *supra humanam conditionem elatæ Potestatis, quæ a Mortalibus, utpote inferioribus atque impotentioribus, submisso cultu est prosequenda*. SALUTIS vero vocabulum, licet *generatim* ab utraque partium eodem sensu accipiatur, pro *summo* nimirum atque *extremo Veritatis, Pietatis & Sanctitatis, adeoque universæ Religionis fine*; *speciatim* tamen diversissimo usurpatur significatu. Cum enim ex *axiom. unic. ep. prim.* illud solum pium, verum & sanctum censeri debeat, quod ad Ecclesiæ, id est, ex *def. un. ib.* imperii Pontificii defensionem atque amplificationem facit, necessario colligitur, voce SALUTIS nihil aliud Nobis significari, quam *aspectabilis illius, quod sub Christi nomine Vicarius Ejus in terris exercet, Dominii magnitudinem atque perpetuitatem*. Hæretici vero longe aliter vocabulo isto abutuntur, ad notandum scilicet nescio quod imaginarium Christi regnum, quod *invisibile* dicunt, heic quidem terrarum *internum*, in cœlis vero *æternum*, & quod cum nostra salute, id est cum Romani Imperii incolumitate consistere posse diserte negant. Ubi, ne quis forte erret, in transitu observandum, *Imperii Romani* nomine haud quaquam nobis intelligi profanum illud, quod vulgo hodie vocant l'Empire d'Allemagne, Germanis das Römische Reich, sed istuc nostrum vere sacrum, imo sacerrimum, quod Pontifex Noster Vice-Deus in terris administrat. Nam quantum ad Cæsares, & reliquos Mundanos Reges, illi nec Romæ sunt, nec in urbem illam quicquam obtinent juris, imo quicquid habent, solius Ecclesiæ beneficio possident, tanquam *feudum*, eoque nomine Ipsius sunt *Vasalli*, unde imperite & ridicule admodum Romanorum sive Imperatores sive Reges vocantur.

Def. 2.

Def. 3.

Hæreticorum igitur explicatio toto cœlo a nostra distat,

ſtat, dum illi per *ſalutem* intelligunt eam, quam immortalitatis nimium avida ac proinde credula Mortalitas, in Elyſiis, credo, campis fruendam exſpectat, beatitatem; nos vero certam ac præſentem felicitatem notamus, quam poſteriorem ſignificationem priori nobiliorem longe atque excellentiorem eſſe, & ad farinam, quod aiunt, multo plus facere, vel inde patet, quod ex omnium Prudentum judicio *bona certa atque præſentia futuris & dubiis ſint præferenda*, adeoque & *Eccleſia de præſentibus ſemper gaudeat*.

DEMONSTRATIO.

Cum per *Salutem* nihil aliud intelligatur quam Eccleſiæ incolumitas, *ex def. 3. Prop.* I. Eccleſia autem *ex def. un. Epiſt.* I. ſit regnum ſpirituale, quod in metu & obedientia ſpirituali, adeoque *ex def.* I. *prop.* I. in religione unice conſiſtit, neceſſario colligitur, ſalutem ſine aliqua religione obtineri non poſſe; id quod erat demonſtrandum.

Vis hujus complexionis adeo evidens eſt & firma, ut non ſapientes ſolum omnes Legiſlatores & Rerumpublicarum Architecti ab omni ævo eam obſervaverint, ſed & pueri hodie in ſcholis diſcant Remp. etiam mundanam conſiſtere nullam poſſe, niſi ipſi vel præſtruatur, vel prætexatur ſaltem Religio. Politicorum vero Cyclici quique ſcriptores (quorum innumerabilem in Germania veſtra *pullulaginem* hoc ſeculo *vermiculari* Eminentiſſimus Noſter *Richelius* ſolebat dicere) ex *Platone*, *Ariſtotele*, *Tullio*, *Seneca*, ad nauſeam uſque ſexcenties dictant, ac millies conſarcinatis ſyſtematibus repetunt, Religionem Imperio-

rum

rum fundamentum esse. Quod quidem non adeo operose erat inculcandum, cum nemo de eo dubitare possit, nisi qui & expers plane sit omnium rerum & in omni Rep. peregrinus. Quod si enim, ut cum *Plutarcho* loquar, *universum terrarum orbem perlustres, invenire possis urbes muris, literis, legibus, domibus, opibus, numismate carentes, gymnasiorum & theatrorum nescias: urbem templis Diisque carentem, quæ precibus, jurejurando, oraculis non utatur, non bonorum causa sacrificet, non mala sacris avertere conetur, nemo unquam vidit. Facilius ego urbem condi sine sole posse putem, quam opinione de Diis penitus sublata civitatem coire aut constare.* Atque hoc est quod *Savaedra*, cum erubesceret iterum dicere, quod toties dictum esset, pingere maluit, Reip. columnis, legibus puta, in aere fluctuantibus, nisi religionis basi innitantur. Idem, sed nove & breviter, ut pleraque, *Montanus* noster; *Toute police a un Dieu a sa teste.* Nimirum *hominum prudentium & sapientium negotium semper fuit, populum in religionibus fallere,* ut pulchre notavit *D. Augustin. de Civit. Dei lib.* IV. *cap.* 23. Vt enim *actiones venerabiliores fiant, ad Deum sunt referendæ, ex consilio Camp. de Mon. Hisp. cap. 9.* quandoquidem *Omnes Divinam potentiam pluris faciunt, quam humanam,* ut recte observavit *Sanctissimo Papæ Alex.* VI. *a Consiliis* sapientissimus *Machiavellus in discurs. de Republ. l.* I. II. Nec, si Hominis naturam consideres, res aliter se habere potest. Sunt enim omnes homines natura æquales, ut vere *Hobb. de Civ.* unde ex naturalis illius æqualitatis sensu, adeoque ex generali atque omnibus mortalibus communi ambitione non ita facile se homo homini, quam Deo subjicit. Vt vero homo ineluctabili necessitate compulsus in societate vivere possit, pactis quidem & legibus

Contra Coloten.

Essais l. 2. c. 16

sese

ſeſe obſtringit, verum illæ leges non niſi in externos actus, & eos quidem certis rationibus probatos, armantur, adeo ut non tam ipſa ſcelera, quam ſcelerum deprehenſio, nec tam malitia, quam imprudentia puniri videatur. *Quiſquis igitur injurias, adulteria, rapinas, homicidia occulte committere poſſit, is certe leges humanas parum curabit, niſi lex alia ſit, quæ intus & in animo male agenti intentet minas.* Hinc *Polybius* poſtquam narraſſet, *religionis curam ſuperſtitionemque apud Romanos tantopere auctam eſſe*, ὥστε μὴ καταλιπεῖν ὑπερβολήν, tanquam ex profundis tenebris lucem aliquam eminus adventantem per rimulam conſpiciens addit: ἐμοί γε μὴν δοκοῦσι τοῦ πλήθους χάριν τοῦτο πεποιηκέναι. πᾶν γὰρ πλῆθός ἐστιν ἐλαφρὸν καὶ πλῆρες ἐπιθυμιῶν παρανόμων, ὀργῆς ἀλόγου, θυμοῦ βιαίου. λείπεται, τοῖς ἀδήλοις φόβοις, καὶ τῇ τοιαύτῃ τραγῳδίᾳ τὰ πλήθη συνέχειν. Hæc Stratagematographus iſte, cui ſi quis nolit credere, næ ille damnandus eſt, ut non *Lipſii* ſolum *Monita*, (eſt enim exiguus nimis libellus) ſed ponderoſa ipſius R. P. F. *Adami* Runken Politica, cum omnibus ſuis notis & appendicibus, & univerſis Germanorum Locis Communibus, jejuno ſtomacho, ac ſicco gutture deglutiat. Sed ohe! ad inſtitutum.

Fr. in . ad Ant. Fabr. de relig. reg.

Quod ſi igitur ad quodvis Imperium ſtabiliendum atque conſervandum neceſſaria ſit religio, quanto magis ea ad hoc noſtrum requiritur, quod totum ſacrum eſt atque ſpirituale, nec a Profanis Hominibus, ſed a ſacratiſſimo Pontifice adminiſtratur. *Per religionem*, inquit ſæpius jam laudatus nobis *Thomas*, *Papa dominatur Europæ, Aſiæ, Africæ Americæ, &, ut uno verbo dicam, omnibus Chriſtianis hujus mundi. Qui enim religionis Majeſtate pollent, iis obſiſti non poteſt. Adſpice Samuelem, qui Saulum ſolio impoſuit, rurſuſque depoſuit, electo Davide.*

De M. H. c. 19.

Id. c. 18.

Papa vero quid non in isthoc genere ausus est atque effec Adspice Mosen, qui solus cum Levitis & Sacerdotibus arma induit contra populum Israeliticum rebellantem & contra Principes qui cum uxoribus suis millionem numero excesserant, atque armis unius tribus sacerdotalis trucidavit una die trigesies ter mille homines. De his Sacerdotibus vere dici potest, quod in eorum manibus *vivus sit sermo DEI & efficax, & penetrabilior omni gladio ancipiti, & pertingens usque ad divisionem animæ ac spiritus, compagum quoque ac medullarum*, ut ait *Anonymus* quidam in *epist ad Judaos. c. 4.*

PROPOSITIO II.

Religio autem naturalis ad salutem non sufficit.

EXPLICATIO.

Def. un. PEr religionem naturalem intelligimus *comprehensionem notitiarum de superiori aliqua & invisibili Potestate, sive illæ humanis mentibus congenitæ sint, sive ex contemplatione Universitatis Rerum certa quadam ratiocinatione collectæ.* Notationes illæ Nostratibus dicuntur *Les cinq point du Catechisme des Deistes*, Germanis, **die funff Hauptstuck der allgemeinen naturlichen Religion.** Explicavit eas inter alios ex Nostris quidem, Venerabilis Pater *Garassus*, inter Hæreticos vero *Herbertus*, in Theologia sua fundamentali, quam duobus libellis, altero

altero *de Laicorum*, altero *de Gentilium religione* est complexus; quorum tractatuum priori obstetricatus est Vir omni Omnium laude & veneratione major, atque eo ipso nomine nobis non nominandus; alteri vero sesquihæreticus ille Belga, quem nostis, ingeniosissimus, *Isaacus Vossius*. Recensentur autem articuli isti hoc ordine: 1. Esse aliquod supremum Numen. 2. Numen illud coli debere. 3. Virtutem cum Pietate conjunctam optimam esse rationem Cultus Divini. 4. Resipiscendum esse a peccatis. 5. Dari præmium vel pœnam post hanc vitam,

Nos quinque ista axiomata, adeoque religionem naturalem negamus sufficere ad salutem.

DEMONSTRATIO.

Ex quinque istis modo commemoratis religionis naturalis capitibus, non sequitur Omnes Mortales Romano Pontifici obedientiam debere. Potest enim quis credere 1. *esse quoddam supremum Numen*, sicut non credat Alium aliquem, præter Reges ac Principes, Numinis istius Vicarium, eumque Universalem & Spiritualem in terris existere. 2. *Potest credere Numen illud coli debere*, nec tamen inde persuasum habere Pontificis nostri vel nates vel pedes, (perinde enim est, cum totus uniformiter sit sanctus) esse deosculandos, aut ipsum in elevatione super Altari adorandum. 3. Potest credere, *virtutem cum Pietate conjunctam optimam esse rationem cultus Divini*; dubitabit tamen, an Virtus omnis consistat in liberalitate erga Clerum, & an omnis Pietas cœca erga Ecclesiam obedientia absolvatur.

vatur. 4. Poteſt credere, *reſipiſcendum eſſe a peccatis*, licet ſacramentalem Pœnitentiam penitus ignoret, nec ſacro aliquo ſiclo a ſacerdote abſolutionem redimendam putet. 5. Tandem poteſt credere, *dari præmium vel pœnam poſt vitam hanc*, licet forte exiſtimet Poeticum fuiſſe ac minus ſincerum iſtuc *Sinceri Actii* ad *Clementem* alloquium.

Sannaz.

> *Magne Parens, cuſtoſque hominum, cui jus datur uni*
> *Claudere cœleſtes & reſerare fores.*

Proinde *ex defin. un. b, propoſ. & def.* 3. *prop.* 1. Religio naturalis uon ſufficit ad ſalutem. Id quod erat demonſtrandum.

COROLLARIUM

Ergo, ex ſolo lumine naturæ non conſtat Pontificem Romanum eſſe Dominum Univerſi, nec myſterium hoc omnibus Gentibus eſt revelatum.

SUnt qui objiciunt omina Gentilium oracula, & auguria, quibus Romanæ potentiæ æternitas ab antiquiſſimis temporibus fuit præſignificata. Enimvero fateor mirabile eſſe atque omnium & quatuor & duodecim Hebræorum Vatum oraculis, & Urbis Romæ primordiis louge vetuſtius iſtuc Prophetæ *Homeri Iliad.*

> Νῦν ἢ δὴ Αἰνείαο βίη Τρώεσσιν ἀνάξει,
> Καὶ παῖδες παίδων, τοί κεν μετόπισθε γένωνται.

Nunc

Nunc autem Trojana Aeneas sceptra tenebit,
Et Nati Natorum, & qui nascentur ab Ipsis.

Quippe Jupiter Romanis
——*nec metas rerum, nec tempora ponit,*
Imperium sine fine dedit; ——

Ut Maro postea vaticinatus. Nec per viros tantum, sed & per mulieres fatidicus ille Spiritus Romani Dominii æternitatem prædixit. Legimus enim istuc *Erinnæ* Poetriæ, quod, ut Delphicam majestatem propius accedat, Græco sermone referemus;

Χαῖρέ μοι Ῥώμα θυγάτηρ Ἄρηος
Χρυσεομίτρα, δαΐφρων ἄνασσα,
Σεμνὸν ἃ ναίεις ἐπὶ γᾶς ὄλυμπον
Αἰὲν ἄθραυστον.
Σοὶ μόνα πρέσβιστα δέδωκε μοῖρα
Κῦδος ἀῤῥήκτω βασιλῆον ἀρχᾶς,
Ὄφρα κοιρανῆον ἔχοισα κάρτος
Ἁγεμονεύῃς.
Πάντα δὲ σφάλλων ὁ μέγιστος αἰὼν,
Καὶ μεταπλάσσων βίον ἄλλοτ᾽ ἄλλως
Σοὶ μόνᾳ πλησίστιον οὖρον ἀρχᾶς
Οὐ μεταβάλλει.

Quæ Romano idiomate ita se habent;
Filia o Martis mihi Roma Salve,
Aureo regina decora cultu,
Quæ vel in terra *stabiles Olympi*
Incolis arces.
Nam dedit soli Tibi cana Parca.
Regium sceptrum *minime atterendum*,
Vt potens rerum domineris una,
Imperitesque.

 Ipsa

Ipsa quæ gaudet variare cuncta,
Resque transformans Hominum Vetustas
Spirat hæc uni tibi semper auram a
Puppe secundam.

Nam ex, *Chæronensis* augurio, *Fortuna quidem alata est & vaga, & modo Assyrios, modo Medos, Persas, Macedones, Carthaginenses lustravit, Eosdemque destituit, sed ad Tiberim alas posuit, volubilem globum reliquit, & urbem perpetim inhabitatura intravit.*

Tandem & in extremam admirationem merito omnes rapit Vates *Venusinus*, qui non Romani tantum Imperii, sed Pontificatus quoque nostri perpetuitatem, æthereo, quo repletus erat, spiritu agitatus præcinuit;

l. 3. Od. ult.

Non omnis moriar, multaque pars mei
Vitabit Libitinam: usque ego postera
Crescam laude recens, DUM CAPITOLIUM
SCANDET CUM TACITA VIRGINE
PONTIFEX,

id est, *in æternum.* Quæ ultima verba Paraphrastes noster Gallus, Venerabili *Marolio* longe venustior, prægnantibus vocibus ita reddidit; *tandis que le Pontife montera au Chateau de S. Ange quelque religieuse, qui le laissera faire & ne dira mot*, c'est a dire, *tandis que le Monde durera.* In quem locum novissimus Commentator monet inspiciendas esse Pontificum, itemque Dominarum *Maroziæ*, *Theodoræ*, *Vannociæ*, & *Olympiæ* vitas, non sane quas Hæretici scripserunt, sed quas nuper *Lugduni* edidit *Rev. P. F. Franciscus Carriere, Aptensis Minorita Convent D. Theol.* amicus noster singularis, & quem honoris causa nominamus.

Sunt igitur qui existimant Hominem attentum & salutis cupidum, ex his & consimilibus Gentilium oraculis, Pontificii Imperii Divinitatem atque æternitatem colligere facile potuisse, adeoque *Romanæ Ecclesiæ Potestatem* ***EX IPSO LUMINE NATURAE*** Mortalibus innotescere.

Verum enimvero quicunque illi sint, qui contra *Corollarii* nostri veritatem talia objectant, judicio quidem meo oppido falluntur. Nam primum quidem oracula ista nequaquam Vniversali Naturæ Lumini, sed vel Paucorum astutiæ, vel Casui, vel Lectorum potius & Interpretum, quam Autorum ingenio sunt adscribenda, neque ad Naturalem religionem, sed ad δαιμονίων διδασκαλίαν, hoc est, ad potissimam partem mystici Choragii pertinent. Deinde licet illa præsignificent Imperii alicujus Romani atque in eo Sacerdotalis Ordinis æternitatem, minime tamen isthanc portendunt Monarchiam, quam in universum fere terrarum orbem *Pro-Christus* Noster extendit. Hoc enim *est mysterium a seculis absconditum, nec nisi ultimis temporibus revelatum, quod nec oculus antea viderat, nec audiverat auris, neque in cujusquam descenderat mentem.* Quippe inter profanum illud Regum, Consulum, aut Cæsarum Imperium, cui olim *Roma* abnoxia fuit, & inter hoc nostrum, immensa interjecta est abyssus, illudquid ab isto superatur

Longius terra plaga quam remoto
Distat Olympo.

Eleganter discrimen hoc explicuit *Nepotismi* Scriptor *Il Nipotismo di*
cujus legendi mihi nudius tertius demum copiam fecit *Roma*
R. P. *Sempercus*, & ex quo, cum dubitem, an ad manus *part. I.*
vestras jam pervenerit, paucula isthuc referenda duxi; *lib. I.*

Parve nata Roma per signoreggiare l'Universo, e cio si puo dire con buona raggione, mentre l'ha signoreggiato e signoreggia. --- Ma nel tempo che Roma era Republica nel tempo che gli Imperadori erano in Roma, Roma non s'ingeri mai a commandar le conscienze, ne obligo in alcun tempo l'anime degli Huomini, a render tributo cosi grande al Vaticano. --- Il Pontefici tutto al contrario confondono insieme, e lo Spirituale & temporale, volendo di queste due potenze un sol corpo, & attaccandosi piu allo spirituale che al temporale, obligano e i Prencipi e i Popoli a prestarli un' ubbidienza si esatta che la sola memoria spaventa il pensiere ed il cuore, Quel chiudere i Pontefici le porte del Paradiso al lor modo, quelle aprir quelle dell' Inferno al lore piacere, obliga i Popoli a scordarsi della ubbidienza douuta a loro Prencipi, e di prostrarsi riveremi a loro piedi. La Republica che dominava il Mondo con la politica, gli Imperadori Romani che lo signoreggiavano con l'armi, i Tiranni che lo forzavano con la Tirannia; non penetrarono mai massime cosi recondite, ne seppero humiliare i Popoli alla lor divotione, come s'humiliano al presente. Hæc Ille. Ex quibus omnibus constat vanum esse quod Nonnulli dicunt, universalem Pontificis nostri Monarchiam ex lumine Naturæ pervideri posse. Proxime ad alia progrediemur. Vos vero quam optime Valete, *Viri Reverendissimi.* Paris. in Conv. maj. Id. Novembr. 1666.

JANI

JANI ALEXANDRI FERRARII
Cœnobitæ Augustiniani.
De
Utilitate atque Necessitate
CATHOLICÆ FIDEI
EPISTOLA QUARTA,
Ad Reverendissimos Viros
ADRIANUM & PETRUM
DE
WALENBURCH.

VIRI REVERENDISSIMI;

B exortu pene Urbis Martia strenarum usus adolevit, autoritate Tatii Regis, qui verbenas felicis arboris ex Luco Strennæ anni novi auspice primus accepit. Nomen indicio est, Viris Strennis hac convenire ob virtutem, atque ideo Vobis huiusmodi insigne deberi, quorum divinus animus magis testimonium vigilantiæ, quam omen exspectat. Agnoscitis *Symmachi* verba, quibus Ille *Valentin. Theodos. & Archadium* Augustos olim est veneratus, sed qui- *Lib. X. ep. 35.* bus

bus *Reverendissimas Vestras Dignitates* potiori longe jure majorique merito nunc compellamus, quod *strenuam* adeo operam, non profani alicujus Imperii causa, sed pro sacro Ecclesiæ Romanæ Principatu, hactenus navastis. Vos enim estis *qui mandato Sanctissimi D. N. Alexandri* VII. *ad Rheni tractum tunc Nuntii Apostolici* (*super quem nunc sint preces & pax in Castello Gandolphi*) ex armamentario vestro primi protulists tela novæ plane fabricæ, ac Priscis Mortalibus incognitæ, *AUXILII* nimirum *SCUTUM*, & *GLORIÆ GLADIUM*, *quæ quanto terrori fuerint Protestantibus, Euangelicis, Reformatis* (*quibusvis tandem censeri velint nominibus*) *satis constat ex altis clamoribus, atque*

In præf. Mtth. August. edit. ult.

ibid.

horrendo ululatu

quo Illi aerem undique compleruntt. Adeo, ut circa illa ipsa tempora (agebatur autem annus fere hujus seculi quadragesimus tertius) Catti trans Taunum & Melibocum excitati ad arma fortius conclamaverint, suaque adversus Vbios, quorum sedes tunc habitabatis, præsidia locaverint, tanta cum trepidatione, ac si extremum sibi metuerent a redivivo Germanico aut Silio exitium.

Sed non ob Vestram solum *Strenuitatem strenas* Vobis Catholica Ecclesia debet, verum etiam propterea, quod nuper Calendis ipsis Januariis arma illa vestra a rubigine quidem nonnihil exesa, sed de novo expolita, *Venerabilibus in Archiepiscop. Moguntino & Coloniensi Pastoribus, & animarum curam gerentibus strena loco* obtulistis, simul ipsos cohortati, ut *novo isto anno, novis animis Hæreticos vincant, deque iis*, si minus publice atque solenniter *triumphent*, intra conopea saltem sua

festive

ſeſtive ovantes tripudient. Poſtulant enim ſtrenarum leges, ut Donantibus ἀντιδῶρα mittantur, quandoquidem ex veteri inſtituto munera

Hoc damus alternis accipimuſque die.

Quare cum doni illius uſus ſit omnibus communis, adeoque ad me etiam pertineat, ne inter Alios & ipſe ingratus eſſe exiſtimarer, Vobis, *Viri Reverendiſſimi*, & ob publicæ ſalutis defenſionem, & ob eximiam Veſtram liberalitatem, munuſculum aliquod offerendum judicavi; non ſane *auro ductum*, cum pro cœnobitica noſtra paupertate *divitis metalli honore non gaudeamus*, ſed, quale a tenuitate mea proficiſci poteſt, chartaceum iſtuc, quo nonnullas conſignavi nuper a me cœptas Vobiſque inſcriptas Catholicæ Fidei demonſtrationes.

In quarum ſerie, ut ad ipſam rem accedamus, ex inſtituti noſtri ratione nunc ſequitur

PROPOSITIO II.

Ad obtinendam ſalutem, ſive ad Regalem Pontiſicatum Romæ ſtabiliendum atque conſervandum opus eſt præter religionem Naturalem alia, quæ ſupernaturalis dicitur.

EXPLICATIO.

Quod per *salutis adeptionem* nihil aliud significetur, quam *Regalis Romani Pontificatus stabilimentum*, *ex Prop.* I aperte constat. Unde & nos vocibus istis eodem sensu promiscue utemur, id quod hic semel monuisse sufficiat.

D f. un. Per *supernaturalem* vero *religionem* intelligimus *illam dogmatum ac rituum congeriem, quæ non ex communi atque omnibus usitato Rationis dictamine, sed ex communi atque omnibus usitato Rationis dictamine, sed ex singulari aliqua & immediata Numinis revelatione uni alicui vel paucis Mortalibus innotuisse, atque ab iis ad alios propagata esse dicitur.* Quam descriptionem si conferas cum *def. un. prop.* 2. facile intelligis, quodnam inter utrumque religionis genus sit discrimen. Enimvero & hanc, quam *supernaturalem* dicimus, *civilem* quoque nominare possemus: vel enim ad civitatem solum constituendam atque conservandam est excogitata, vel, si Ipsum Deum revera Autorem habeat & ad sublimiorem æternumque finem destinetur, non minus tamen huc conducit. Ne dicam quod legibus civilibus observantia ejus ut plurimum imperetur, adeoque & illo sensu *civilis* dici possit. Ista tamen appellatione, quoniam nullam Audientibus ingerit religionis venerationem, abstinere maluimus, quemadmodum & voce *præternaturalis*, utpote quæ nescio quid alienum & odiosum sonat. *Supernaturalem* igitur diximus, vocabulo ex nobiliori particula composito, quodque menti nostræ augustiorem quandam ideam imprimit.

DEMON-

DEMONSTRATIO.

Qnoudoquiddem *ex Prop.* 1. ad Sacri Imperii constitutionem necessaria est aliqua religio; Naturalis vero *ex Prop.* 2. non sufficit, oportet utique, ut in hujas opem atque supplementum altera illa accedat, quæ snpernaturalis dicitur. Id quod erat demonstrandum.

Simplice illo, quem Natura omnes edocuit, cultu vix ulla unquam Civitas contenta fuit, sed semper eum vel ceremoniarum illustravit splendore, vel novornm dogmatum accessione adauxit, sive illa ab Aliis tradita acceperit sive suopte excogitarit ingenio: adeo ut si nniver salis omnium Hominum consensus ad veritatem aliquam stabiliendam sufficiat, hinc quoque firmiter concludi possit, supernaturali aliqua opus esse religione. Quod si autem solennior illa atque operosior cultus divini Pompa ad quamcumque Remp. conservandam requiritur, nemo ita stupidus fuerit, quin pervideat, quantopere ea ad nostrum Imperium sit necessaria, utpote quod totum quantum est, in sacri choragii institutione, defensione atque amplificatione consistit.

PROPOSITIO IV.

Religio illa supernaturalis ita debet esse comparata ut ex se, & principiorum suorum natura ad salutem collineet.

EXPLICATIO

Duo suut *mediorum* geuera, alia *ex se* & *suo ingenio* ad scopum aliquem feruntur, alia vero *præter suam naturam arte* quadam eo intorquentur. Illa plana sunt, nativa, gennina, recta; hæc violenta, artificiosa, fucata, obliqua: illa proinde faciliora ac firmiora, hæc difficiliora ac lubrica, & quæ, si maxime ad institutum nostrum inflectantur, ex improviso sæpe nos destitunut & ad Naturam suam subito recurrunt. Quandoquidem autem, ut in scholis loquuntur, *Mediorum bonitas in relatione & sufficientia ad finem unice consistit*, urpote *a quo illa & amabiliatem omnem & ordinem & mensuram accipiunt*, necessario colligitur, ea perfectissima esse atque optima, quæ ab ipsa natura internisque principiis ad finem aliquem obtinendum sunt destinata.

Hypoth. Ontosoph.

DEMONSTRATIO.

Cum *ex prop.* 3. religio supernaturalis sit medium ad salutem necessarium, *ex hypoth.* autem *Ontosoph. hujus Prop.* illa mediorum sint optima, quæ suapta natura ad finem aliquem feruntur, consequitur necessario talem religionem supernaturalem statuendam esse, quæ ex se & principiorum suorum genio ad salutem tendat. Id quod erat demonstrandum.

PRO-

PROPOSITIO V.

Ubi igitur per Antecessorum sive inscientiam & imprudentiam, sive malitiam, sivi contraria nobis studia, jam aliqua supernaturalis religio invaluit, quæ ad nostram salutem non conducit, deleri eam oportet.

EXPLICATIO

ET

DEMONSTRATIO.

Cum vel *Ramistarum* tyrunculi norint *media non esse nisi propter finem, adeoque & hoc sublato illa tolli*, ampliori explicatione aut demonstratione non est opus.

Certe hæc non ignoravit, quantumvis rudis cætera atque indoctns ille Camelarius *Muhammed*, qui ex Chadigæ amoribus imperium quæsiturus curculionis sui pretium, cum & veterem æmulorum suorum tribulium Koreischitarum idololatriam, & Sabæorum religionem, & superstitionem Judæorum, & Christianorum fidem ab insti-

ab instituto suo diffidere animadverteret, omnia illa abolevit, aliumque substituit cultum ex superioribus commixtum ac novis adauctum dogmatibus. Neque alio fine abdicata illa Muhammedis doctrina, Persæ recentius prophetantem *Alim* hodiernum sequuntur, nisi quod communem inimicis imperiis cultum periculosum fore credant, consultiusque existiment inter Ipsos *intergerinum* ex interpolata saltem religione *parietem* statui.

Sed quid opus Infidelium recensere exempla, cum Deum Ipsum Autorem in hac causa laudare possimus? Is enim, cum suam in Israele Theocratiam per Mosen esset erecturus, non Idololatriam solum & rectæ Rationi dissentaneas opiniones ritusque delevit, verum etiam ipsorum Noachidarum, admiranda *Seldeni* industria nobis nuper restitutam, religionem novis præceptionibus ceremoniisque cumulavit, eumque præscripsit cultum, cujus singula capita, licet ad mysticos fines referrentur, *Rationi* tamen *Status* quam maxime inservirent. Sed quam ipsam religionem utut Divina autoritate stabilitam multisque miraculis atque prodigiis formidabilem Jeroboamus postea non parum immutavit, quando ex decem a Juda avulsis tribubus novum imperium constituturus, sedem quoque religionis novam constituit.

Verum de his, ubi *superiorum indulgentia* optatum mihi meoque genio conveniens otium nancisci potero, animus est aliquando fusius disserere, desumto tractationis argumento ex *Maimonidis More Hannev. part. III. cap. XXVI. & Disput. Regis Cosareorum part. IV. §. 13.* quem utrumque librum, si animus forte horret *Reuchlinistico* ab Academia vestra jam olim damnato charactere

exaratum

exaratum perlegere, in Cœnobii noſtri Bibliotheca habemus, lingua (*al. voſtro ſervitio*) Latina expreſſum a Celeberrimo inter Judaizantes Calviniſtas interprete *Buxtorfio* Filio, nuper quidem denato, ſed cujus & propriam & paternam gloriam in Nepote ubertim revireſcere narrant ſemi-hæretici *Flavignii* noſtti diſcipuli, adeo ut ſi quis fortean inter legendum occurrat ſcrupulus, ſuperſtitem ſciatis qui omnem poſſit eximere.

PROPOSITIO VI.

Illa igitur religio ſupernaturalis, quæ ad ſalutem non conducit, quam ocyſſime uno impetu & aperta vi deſtruatur, modo id tuto & commode fieri poſſit: ſin, carptim ac ſenſim lentiſque artibus immutetur, ſervata ſemper eadem externa ſpecie, donec ad ſalutem comparandam ſit prefecte quali-ficata.

EXPLICTIO.

Duplici potiſſimum ratioue aboleri aliquid poteſt, vel manifeſto ſcilicet atque violento molimine, vel occul-

tis in-

tis insidiis tacitisque progressibus. Prior ille modus commodissime adhibetsqur, quando ea, quæ deleta cupimus paucis iisque solidis & in omnium oculos incurrentibus partibus consistunt, ita ut nec varios admittant gradus, nec diversis sese habeant modis, adeoque particulatim dissolvi & occulte labefactarl vix possint. Isthæc consultum est uno ictu dirui atque simul tota subverti. Si enim eorum ruinam lenta opera ac leviori brachio moliaris, frustra eris, nec quicquam efficies nisi quod intempestive consilium Tnum prodes, Aliosque excitabis, ut primo statim limine Te tanquam Corruptorem & Novatorem inclament, & omnia curiosius observent, & ad validius Tibi resistendum instrumenta congerant. Verum ibi ante omnia accurate Tibi erit perpendendum, an iis sis instructus auxiliis iisque præsidiis munitus, quæ rebus uno impetu evertendis & adversis omnibus opprimendis atque frangendis sufficiant. Quod si enim tantæ vires Tibi non suppetant, alteram tentabis viam, qua laneis pedibus suspensoque gradu ac velut per cuniculos ad institutum pervenias. Atque hæc posterior via maxime ineunda est, tum quando ea, quæ abolitum imus, ex plurimis patribus constant, iisque & variis & minus conspicuis & quæ & augeri & minui & intendi & remitti, & multis modis commisceri, adeoque varie se habere possunt, ita ut licet revera immutentur, in eodem tamen statu permansisse vel saltem ab eo non multum recessisse vulgo videantur. Nam si cunctas illas partes simul commovere, iisque omnibus una opera novas substituere velis, fieri non potest, quin turbas concites quam maximas, summamque inducas confusionem, ex qua vel nunquam eluctaris, vel cum ignominia pedem cogaris referre, vel denique

pesti-

Peſtilentiſſimum Tibi confles invidiam. Eſtque hoc imprimis obſervandum, quando ea, quæ evellere conaris, jam altas egerunt radices.

Et jam per longas invaluere moras.

Ut enim ſemper alias, ita hic maxime mutationes vehementes atque ſubitaneæ ſunt periculoſe; unde & in *Propoſitione* noſtra diximus, religionem ſupernaturalem, quæ jam inolevit, ſed ad noſtros uſus eſt inepta, uno impetu debere quaſſari, *MODO ID TUTO ET COMMODE FIERI POSSIT*; ſin, alteram inſiſte viam tutiorem longe & non rebus ſolum, ſed & Hominum ingenio magis accommodatam. Ita enim a Natura comparati ſumus, ut blande induci & circumveniri malimus, quam aperte cogi, & lenitatem quamvis inſidioſam atque fallacem lubentius admittamus quam vim manifeſtam; Quin etiam ubi nobis imprudentibus negotium ad finem eſt perductum, licet poſtea nos deceptos deprehendamus, ſolemus tamen ut plurimum præſenti rerum ſtatu conquieſcere potius, quam priſtina magna cum difficultate dubioque eventu revocare.

Continet autem poſterior iſthæc methodus duas præceptiones, quarum altera, *ut ſenſim atque occulte res immutentur*, altera, *ut earum eadem retineatur externa ſpecies*. Quæ duo ſi recte obſerventur, incredibiles producunt fructus, & qui ipſam, ſi *D. Aquinatem* audias, ſummi Numinis Omnipotentiam excedere videntur. Iis enim efficitur, *ut partibus ſingulis, tandemque omnibus ſublatis, totum nihilominus integrum permaneat*, quo contradictionem tamen implicari *Thomiſtæ* atque *Occamiſtæ* ad unum omnes docent, uti a meo beatæ memo-

 riæ

riæ Præceptore D. N. de *Racenis in Coll. Navarrao* me olim audire memini. Verum nos, *Scotistas* sequimur, tum & eos, a quibus potius, quam a Theologis Catholicæ religionis defensionem in posterum sperandam esse docuistis, JURISCONSULTOS. Ita enim *Alfenus* l. 76. ff. *de judiciis. Proponebatur, ex his Judicibus qui in eandem rem dati essent nonnullos causa audita excusatos esse, inque eorum locum alios esse sumptos, & quærebatur singulorum Judicum mutatio eandem rem, an aliud judicium fecisset, Respondi, non modo si unus aut alter, sed & omnes judices mutati essent, tamen & rem eandem & judicium idem, quod antea fuisset, permanere; Neque in hoc solum evenire, ut partibus commutatis eadem res esse existimetur, sed & in multis cæteris rebus. Nam & legionem eandem haberi, ex qua multi decessissent, quorum in locum alii subjecti essent, & populum eundem hoc tempore putari, qui abhinc centum annis fuissent, cum ex illis nemo nunc viveret; itemque navem si adeo sæpe refecta esset, ut nulla tabula eadem permaneret, quæ non nova fuisset, nihilominus eandem navem esse existimari. Quod si quis putaret partibus commutatis aliam rem fieri, fore ut ejus ratione nos ipsi non iidem essemus, qui abhinc anno fuissemus, propterea quod, ut Philosophi dicerent, ex quibus particulis minimis consisteremus, hæ quotidie ex nostro corpore decederent, aliæque extrinsecus in earum locum accederent.* Ubi *Glossatores* monent, *hoc obtinere in iis quæ successive, & per partes, non vero simul tota mutantur.*

In exam. princip.

Atque idem novi *Metaphisicorum* Doctores, ipsique etiam Heretici tradunt, quorum omnium instar nobis erit *Claubergius* Vir duplici quidem hæresi, & *Cartesianismo* nempe & *Calvinismo* infectus, eoque duplici nomine,

mine, modo *Tutoburgensium* sepulcreta in nostra potestate essent, comburendus; sed Amplissimo tamen nostro *Clerselerio* & Amicissimo *Rovræo* ob singulare ingenii acumen & orationis perspicuitatem multum laudatus.

Ille igitur *Ontosoph.* §. 294. *Tota,* inquit, *hæc disputatio de eodem ac diverso potius ad modum cogitandi & loquendi pertinet, quam ad res ipsas in se spectatas. Unde sapientum & vulgi non eadem hac de re sententia & oratio, imo nec eadem sapientum inter se: quemadmodum eum ex aliis constat exemplis, tum ex illa Philosophorum disputatione de nave Thesei, quæ legitur apud Plutarch. in Theseo.* Edit. ult.

§. 295.

Si non simul & semel, at paulatim & sensim sit mutatio facta, atque ita vix animadversa, res plerumque dicitur eadem. Sic ignis, qui (ut bene Aristot. lib de Juvent. cap. 5.) fluminis instar perpetuo gignitur & fluit, quanquam id præ celeritate nos lateat, idem tota nocte putatur, si continuo foveatur alimento. At si extinguatur ignis semel totus ac postea denuo excitetur, alius esse perhibetur. Si navis alicujus partes omnes eodem tempore destruantur, alia numero esse dicitur, quæ ejus loco e novis lignis exstruitur. At si per partes reficiatur navis & plurium demum annorum decursu tota mutetur, non pauci homines eandem esse judicabunt; exemplo navis Thesei, in qua postremo veteris ne una quidem tabula superat. Hæc identitatis ratio tota ab incuria & inconsiderantia nostra pendet, utpote qui mutationem sensim & paulatim factam, etiamsi non minor sit ea, quæ semel & semel contingit, pro nulla fere habemus.

§. 296.

Licet omnia accidentia externa, quæ incurrunt in sensus, mutentur, dummodo maneat invariatum aliquod fundamentum, sæpe res eadem esse censetur. Exemplum habemus in cera liquefacta & fervida respectu consistentis & rigidæ, in qua sensibilia cuncta variantur. Sed manet extensum & mutabile subjectum, certis proprietatibus ceræ essentialibus præditum.

§. 297.

Si manserint partes principales, licet minus principales pereant, totum judicatur idem. Ex. gr. si eadem vocetur domus, cujus fundamentum & muri conservantur, quamvis reliqua omnia destruantur.

§. 298.

Si vel tota mutetur materia, dummodo forma quædam eadem conservetur, totum haud raro dicitur idem permanere. Ex. gr. eadem civitas vel Academia nunc putatur quæ ante centum annos, quamvis alii nunc exstant omnes cives, quam tunc fuere. Quid autem nomine FORMÆ in talibus intelligendum sit, generali conclusione vix definiri queat. Nam si civitatem eandem dicas, quia eadem jura & privilegia & ordinem & locum retinet; non tamen iis vel omnibus vel plerisque mutatis diversa illico putabitur. Academiæ manent eadem licet alio transferantur, ut fit tempore pestis aut belli. Civitas potest ex urbe egredi.

§. 299.

§. 299.

Omnis igitur identitas, qua rebus tribuitur, requirit aliquod fundamentum, quod vel revera vel apparenter maneat immutatum. Unde & ipsa vel vere vel apparenter talis, vel secundum eße vel secundum dici tantum.

Miraremini procul dubio, *Viri Reverendissimi*, quod *Metaphysicis* istis observationibus tamdiu immoramur, nisi Vos ipsi exploratum haberetis, hic totum sacrosanctæ Monarchiæ mysteriosum latere fuudamentum, atque his incunabulis ab ineunte Ecclesiæ ætate cœptum fuisse magnum istuc monstrum ali. Quare omnino operæ pretium existimo, ut hisce meditandis animum quam diligentissime advertamus, certo persuasi, quo penitius ista intellexerimus, eo felicius atque expeditius in reliquis omnibus nos esse versaturos. Neque in religione *rectificanda* quicquam obveniet difficultatis, modo ex istis principiis artem simulacra condendi & larvas conficiendi vel mediocriter addidicerimus. Cui rei magnam afferre potest facilitatem, quod artem colores obducendi & fucos faciendi jamdudum utilissima industria ac summo humani generis commodo in certum præceptionum systema concinnatam habemus, ad cujus quoque usum minori labore nobis comparandum exempla in omni humanarum actionum genere occurunt quam plurima, quæ imitari possimus, quando & ipsa rerum Natura & Hominum ingenia varias nobis suggerent opportunitates.

DEMON-

DEMONSTRATIO.

Cum *ex Prop. V.* ea religio, quæ ad ſalutem obtinendam non eſt idonea aboleri debeat; *ex iis* autem *quæ modo explicato ſunt*, aboleri non poſſit niſi vel *vi* vel *arte*, neceſſum eſt alterutrum modum pro temporum & locorum aliarumque rerum conditione adhiberi, id quod erat demonſtrandum.

Verum plura alias. Jam enim tabellarius urget. Ita valete in Domino. *Pariſ. e Conv. maj. Cal. Januar.* A. a beatæ Virginis puerperio cIↄ Iↄ c LXVII.

JANI

JANI ALEXANDRI FERRARII
Cœnobitæ Augustiniani
De
CATHOLICÆ FIDEI
Utilitate atque Necessitate.

EPISTOLA QUINTA,
Ad Reverendissimos Viros
ADRIANUM & PETRUM
DE
WALENBURCH.

VIRI REVERENDISSIMI.

Ristem BREVINGII Scholastici vicem ex animo doleo. Curavi jam hodie pro salute Ejus ad *D. Mathurini* Scholasticorum omnium Patroni pulvinaria rite adorari, & sacra celebrari quam solemnissima. Audiveram quidem antehac sæpius ipsum λειποθυμία laborare, nesciebam tamen eo deventum, ut Bona Mens Eum perpetuo deficere. *Guidonem* nostrum consului, Medicum, ut nostis, experientissimum, & qui Vos verbis suis quam officiosissime salutari jussit. Ægroti nomen subticui, morbum tantum exposui ejusque symptomata. Jubet Ille *mediam pertundi venam*, tum eam adhiberi medicandi methodum, quam *Stentorea* laborantibus præscripsit *Fabritius Bartolettus*. Adivi & alium Medicum, qui morbum istum in simplici ingenii marasmo consistere putat, veretur tamen ne in *totalem* adeoque incurabilem cerebri cachexiam quam proxime

Meth. in Dyspœnam sive de respirat.

devergat

devergat. Ego meliora sperarem, modo vel semel Ipsi daretur ad se redire. Præsens forte esset medicamentum illud, quod vulgos nostrum *Anti-monie*, Latino-Galli *Anti-monachum* vocant, & quod ab Hæreticis quibusdam accuratissime præparatum esse intelligo. Neque enim, credo, religio Ipsi erit, ab Hereticis salutem petere, quam vel a Judæis Christiani receperunt. Verum hic sisto, neque Amicissimi Hominis fato jam Vos abunde afflictos insuavioribus literis diutius detinebo. Dialogum mitto, quem heri ex Italia accepi, de quo quid sentiatis, quam primum mihi significetis, rogo. Paris. ex Conventu majori Cal. Maiis. CIↃ IↃ C LXVII.

DIALOGUS

inter

Sonam & Rophæum.

Sona Ecclesia Romana.

Roph. PEriculoso Te morbo laborare audivi, Bellissima Sona; unde huc accessi, ut pro ea animi devotione, qua & Parentem & Sponsum Tuum colo, mea Tibi officia Medicamque opem offerrem.

Sona. De Tua quidem in me benevolentia gratias Tibi debeo, Experientissime Rophæe, sed ut ista de causa ad me venires, nihil era opus. Iniquam adversus me famam spargunt Homines Invidi ac Malevoli, eosque inter sceleratissimi Transfugæ *Rethulus* & *Usinulca*, quos ego mecastor si haberem, adeo depexos darem, ut

Αναγραμματικῶς.

Roph. Ne quæso irascaris, Dulcissima Domina,

Sona. Ecquis æquo etiam animo ista possit preferre? At nunquid ipse, mi Rophæe, & ex facie mea & ex totius corporis

ris habitudine cognoſcis, me quam pulcerrime valere?

Liceat, quæſo, tua cum venia libere & aperte dicere Roph.
quæ ſentio. Puellula cum eſſes, minus quam nunc videbaris formoſa. Nam & facies Tibi nigricabat quaſi *ſolibus peruſta*, & ex crebra αἱμοῤῥαγίᾳ corpuſculum Tuum macilentius erat & aridius, necdum comptulos iſtos habebas cincinnulos, neque geſtibus inerat laſcivior illa agilitas, neque extremum acceſſerat decus, non purpura, non palla auro intexta, non gemmis fulgida, ſordidam videre Te memini & pannoſam, longe infra dignitatem Natalium Tuorum dignitatiſque Hymenæi. Jam vero Te habitiorem ac ſuperbiorem video. Vultus Tui blandiores illecebræ, & frons generoſior, & elata inceſſus majeſtas, & nitidior corporis cultus, & veſtium ſplendor, & ſupellectilis apparatus, & ebore iſtuc atque auro renidens lacunar oculos omnium adventantium mentemque ita perſtringunt, ut Divæ inſtar hic ſedere videaris. Verum iſta omnia integram valetudinem hauquaquam promittunt. Non neſcio proprium eſſe fœminarum laudari velle, meque Tibi viſum iri inurbanum admodum & invenuſtum, quia vitia Tua in os Tibi ingeram. Verum & Medici & Amici officium me, ſpero, reddet excuſatum. Quando igitur Te propius contuero, fucata omnia (ingenue dicam) & aſcititia comperio, nec nativum pulcritudinis florem neque vegetum corporis deprehendo robur. Oculi ipſi neſcio quid veneni ſpirant & tabe quadam infectos emittunt radios, iſtaque emplaſtra, quibus faciem hinc inde diſtinxiſti, non tam nitorem ejus commendare videntur, quam maculas tegere & morbi occultare indicia, neque eſt quin videat purpureum iſtum immixtum candido colorem ceruſſæ potius & minio quam eſſloreſcenti ſauguini deberi. Signa porro adſunt manifeſtiſſima, ex quibus fœda Te lue infectam ſuſpicor. Cedo igitur, ex quo tempore Te morbus inceſſerit.

 Qua-

Sonn. Quasi horam notaverim.

Roph. Necesse est utique tempus designes ex quo cœpisti laborare, ut intelligam recens an inveteratum sit malum.

Sonn. Cedo igitur & Tu, Bone Senex, qua hora cœperis adeo morosus esse & importunus. Ecquo momento cœpisti senescere?

Roph. Eo ipso quo nascebar.

Sonn. Qui fieri potuit, ut adolescres simul ac senesceres, cum duo isthæc sibi sint adversa?

Roph. Mitte argutas. Jam aliud agendum instat. Sed quid rides?

Sonn. In mentem venit disputatio *Septimi* Amasii mei. Ille licet decrepitum sit silicernium, contendebat tamen heri se Juvenem esse. Ajebat, cum a nemine designari possit hora vel locus quo senescere & viribus deficere cœpedrit, utique neminem dicere posse, quod consenuerit, atque inde colligebat se ab Omnibus debere haberi Juvenem, & succulentum quidem integrique roboris. Atque ista ratiocinatione adeo se reficiebat, ut collectis omnibus phantasiæ viribus fervidius mihi instaret, meque arctius complecteretur, quam Venerem suam *Mavors*, cum *Mulciber* utrumque reti suo involveret, sed mox nervum sibi deesse sensit miser

Roph. Argute. Eadem scilicet ratione evinces Te Virginem esse & integræ quidem sanitatis, cum horam nescias qua Te lues isthæc primum incesserit, nec forte memineris, quo coitu prima susceperis contagii semina.

Sonn. Fateor me ista in Calendario non scripsisse, neque ætatis ejus recordari, qua Virgo fuerim aut esse desierim. Nam

Petron. & *infans cum paribus inquinabar, & subinde prodeuntibus annis, majoribus me pueris applicui, donec ad hanc ætatem perveni. Vitulum puella solebam tollere, quo facilius adulta taurum sustinere possem.*

Roph. Et tamen vel sanctissimis Vestalibus videbaris sanctior.

Vultum

Vultum ſane ad modeſtiam & pudorem ita didiceram componere, ut vel aſtutiſſimos Cenſores fefellerim. Non ſecus atque *Aretini Nanna*, quæ virginitatem ſuam ſæpius vendidit, *che non vende un di queſti pretacci la meſſa novella, attaccando per ogni cita police a le chieſe del ſuo cantarla.* Rag on. part. 1. giorn. 3.

Verum ediſſere, quod modo in iſtam vivendi rationem incideris, cum & nata fueris Patre ſanctiſſimo, & deſtinata Sponſo Nobiliſſimo, & educata ſingulari cura atque ſolicitudine. Roph.

Noſti, Amiciſſime Rophæe, Natales meos, & quo pacto ſponſo meo primiſannis a Patre fuerim tradita, ut ad Ipſius ingenium lubitumque educarer. Noſti quo animo Ille ad Patrem abierit, non p ius quam ad perfectam ætatem perveniſſem ad me rediturus, meque deducturus domnm. Antequam diſcederet, mihi ſinguliſque meis ſororibus Pædagogos præfecit, quorum cura & vitæ exemplo ad Pietatem & Caſtitatem excitaremur & diverſis inſtrueremur linguis, unde factum, ut *ſororum mearum alia Græce, alia Perſice, Arabice alia, alia Æthiopice loquatur.* Noluit eodem nos loco cohabitare; ſed diſſitis educi provinciis, ſub *unius tamen ferre Tutoris* imperio, qui & Bona noſtra omnia adminiſtraret & ſupermam in Pædagogos haberet poteſtatem. Vir ille erat ferocis ingenii, & qui me ſororeſque meas duriſſime habuit, ſive ex occulto *Parentis noſtri* mandato, qui rigidiori diſciplina pudicitiam noſtram cuſtodiri & laſciviam coeurceri voluit, ſive ex nativa quadam ſævitie & concepta erga nos malevolentia. Habitabat tunc temporis *Valentiæ*, ubi & ego educabar. Quare ſorores meæ, quando negotii aliquid apud Tutorem noſtrum peragendum habebant, *Pædagogi mei* cura atque opera & mea commendatione utebantur, unde multum Ipſi præ reliquis acceſſit autoritatis, Sons.

 atque

atque ego quoque licet natu minor, germanas tamen omnes temporis progressu facile antecessi. Habebar equidem durissime, adeo ut quamvis a multis tentarer, ipsa que ad libidinem sponte prosusa essem, non nisi clanculum tamen lascivire licuerit. Curabar scilicet eodem modo, quo *Boccalinus* Noster docet ab Hispanis *mortificari* equum Neapolitanum, *che molte volte in un tempo medesimo piu tosto ha voluto esser cavalcato da due Regi che da un solo.* Sub severiori ista disciplina jam tertium exegeram ætatis lustrum, quando demortuo primo Tutori successit alius, *Magnus* scilicet ille, quem nosti, *Quadratus*, Vir mihi sororibusque meis indulgentissimus, quique nobis ac Pædagogis nostris ea concessit quæ Pater & sponsus concessa noluerint, ut ab eo tempore rescivi. Pædagogi vero mei artibus ita delinitus fuit, ut *Valentia relicta* & domicilio *Zantybium* translato, Ipsum suomet meque Ipsius arbitrio fere commiserit. Ibi cum Tutoris metu minus contineremur, suavius longe & familiarius vivere cœpimus, meusque *Pedagogus divitiis*, quas administrabat, indies accumulatis, & crescente autoritate atque potentia elatus, ausus est de nuptiis me publice solicitare meque ultima amare linea. Jactabat, sponso absente, me Ipsi propriam esse, eamque in rem Parentis mei laudabat testamentum, quod parce mihi lectum Ipse in suum usum explicabat. Sæpius ad me conversus, si quis, aiebat, Sponsi Tui erga Te amor esset, si conjugii inter vos initum fœdus maneret ratum, non Ille peragre ad Patrem ivisset, neque per tot annos hic Te destituisset solam, neque tam sævo Te prius commisisset Tutori, neque tam acerba Te jussisset premi servitute, neque tam duras fixisset leges, quarum observantiam ne a vilissimo exegerit mancipio Dein quam gravis ille & incommodus, quam prodigiosus & ri-

& ridiculus est habitus quo Te, ad ludibrium credo indupi- volvit? *Cinctorium Veritatis, Thoracem justitiæ, calceos præparationis Euangelicæ pacis, scutum fidei, galeam salutis & gladium spiritus* vult esse *nuptialem* Tuum amictum. Quis alius post hominum memoriam sponsus Amasiæ suæ talem destinavit ornatum? Quin *byssus* Tibi convenit, & *pupura & coccus, & aurum & pretiosi lapides & margaritæ.* Hæc Tuæ sortis puellam decent. E, h.v. Apoc xvii

Idem sane Tibi accidit, quod nuper *Scarronius* amicus noster ex Galliis ad me scripsit obtigisse *Lauræ* cuidam nobili fœminæ Hispanæ. Roph. Les precautions inutiles. Soph. Rob.

Recita historiam.

Est inter regni Proceres DON PEDRO, Vir & ingenio & rerum usu perspicasissimus, muliebrium imprimis artium & quam lubrica Ipsarum sit & fides & castitas perquam gnarus. Is Lauram formosissimam puellam extra Virorum consortium Monasterio inclusam & rigidissimis legibus constrictam curavit educari, donec ad decimum sextum ætatis annum pervenisset, quo eam sibi despondit domumque duxit. Illa non minus *Semplicetta* quam *Albaspina* nostra apud *Marinum*, *quid luxuries esset*, prorsus nesciebat. Edicit Ipsi *Don Pedro*, conjugalem honestatem in eo consistere, ut tota cataphracta, galeata, gladiata, hastata decumbenti Marito integras noctes adesset, ac suaviter dormienti advigilaret. Præstat illa obsequium, cujuscunque alius εὐνοίας aut voluptatis ignara, dum paucis post diebus *Don Pedro*, in aulam avocatur. Relictam domi solam interim invisit Vir nobilis vicinus, intelligit Mariti institutum, ridet & diversam longe jucundioremque conjugii rationem docet. Redit *Don Pedro*, & toro se commissurus novam uxoris scientiam miratur, quæ galea & thorace neglectis, se alium plane & faciliorem suaviorem- 1. Cor. VII.3.

vioremque Marito utendi modum edoctam esse gloriatur.

Sona. Apposite. Nam & primus infantiæ meæ Informator *Petri* habebat nomen, & consimilia dictabat, difficilia & ingrata, nimirum *ornatum meum non debere esse exteriorem in capilli cincinnis & auri circumpositu aut palliorum amictu situm,* meque *beatam* deprædicabat, quando *propter justitiam multa p.terer incommoda,* & *suppliciorum sponsi mei devenirem consors.* Verum ista ceu inepta & absurda derisit recentior Pedagogus meus meque docuit, *aliam* jam *ætatem* esse, *alios proinde postulari mores:* me neque *pristinis* etiamnum *elementis subjectam,* neque *infantem* esse *quæ a serva nihil differat, sed emancipatam & a veteri liberatam jugo.* Unde etiam cavit, ne Eorum, qui ipsum præcesserant, Præceptorum, *Piedri* & *Poali* epistolas ac monita ultimave sponsi mei mandata crebrius aut attentius perlegerem. Imo Hujus memoriam, quantum poterat, ibat deletum, ut ne quidem in solemnibus Cœnis vinum, in ejus recordationem, gustare mihi licuerit.

1. Petr. III.

Gal. IV.

Robb. Scilicet hoc erat, *Uni Te Viro despondere Teque castam ad Ipsum adducere Virginem.* An vero nunquam subbiit Eum de perfidia, quam in Dominum suum committat, submonere?

2 Cor. XI.

Sona. Sæpiuscule quidem. Verum Ille solebat respondere nihil a se mali patarri posse: duo cum idem faciunt, idem non esse; aliam esse rationem Hominum *Mundanorum* sive *secularium, che non hanno autorita di maneggiar le cose sacre.*

Robb. Memini, idem responsum nuper sorori *Marinæ* datum a *P. Francesco nel parlatoria delle Monache fenestra* 2. Sed quid ad hæc sorores Tuæ earumque Pœdagogi: nunquid istam tecum familiaritatem perceptamque inde voluptatem Ipsi invidebant?

Sona. Imo maxime. Cumprimis *Zybantinus,* qui stabilito

apud

apud se Tutoris domicilio magnam quoque sibi autoritatem conciliarat. Sed variis artibus, quas nimis longum foret enarrare, prævaluimus tandem, idque imprimis beneficio multarum litium & gravissimorum malorum, quibus adeo impliciti, vexati & turbati fuerunt Tutores nostri (primo enim demortuo plures habuimus) ut Ipsis neque otium neque animus esset nostra negotia curandi neque etiam vires continendi nos in officio. Imo eousque deventum, ut Pædagogus meus, obtentu mandati a Patre missi, in ipsos Sutores summum quæsiverit imperium; neque minus sibi potestatis asseruerit quam Ipse Pater aut a Patre mihi datus sponsus.

An nullæ vero inde obortæ sunt querelæ? *Roph.*

Multæ quidem. Quin & sæpius Pater Legatos misit, *Sona.* qui Amasii mei insolentiam reprimerent atque castigarent. Verum Hic eos vel muneribus suis corrupit, vel si corrumpere non potuit, reos peregit quasi Impostores ac Perduelles, eaque Juris specie diris suppliciis curciatos e medio sustulit.

Sed an ista latere diu possint? *Roph.*

Nequaquam sane. Jamdudum enim nuncium accepi de *Sona.* Sponsi adventu, qui omnia sit cogniturus & judicia exercituros quam severissima. *Paulum Secretarium* Ejus *incognito* jam advenisse; & in mores meos & Pædagogi vitam curiosissime inquisivisse ex *Pallavicini* nostri relatione cognovi.

Quin Medicos igitur advocas in tempore. *Roph.*

Sane jam multi adfuerunt, & sponte quidem sua. Fru- *Sona.* stra omnes, cum & Ipsi omnes de medendi ratione inter se diffideant. *Usinulca* & *Rethulus curam per hydrargyrum* suscipi, & *emetica* ac *sudorifera* adhiberi præceperunt, quibus quicquid a multo tempore recepissem evomerem atque exudarem. *Sarmeus* & *Crendassa* methodum istam pericu-

periculosam nimis & violentam esse arbitrati, mitiorem viam ineundam esse dixerunt, sed quam Ipsi nescierunt definire. Alii alia præscribunt, & quot capita tot sensus. Sunt qui putant, quodvis validum remedium cum præsenti mortis periculo fore conjunctum, adeoque consultius esse nihil movere. Collegium vero Medicorum quod nuper Pædagogus meus in urbe *Mentirdat* conscripsit, præter omnium opinionem uno ore me pronunciavit puram & integerrimæ valetudinis, eosque omnes decrevit *Injuriarum actione* teneri, quicunque ausint dicere meretricia me lue corruptam esse. Quod quamvis ab omnibus credi velim, Tibi nihilominus fateor me ipsam non credere. Existimo tamen venenum in inveteratis *fistulis atque* Fallop. *ulceribus meis sicca quadam duritie ita esse constrictum atque sopitum, ut licet quis mecum consuescat, non inde me metuendum sit lethale contagium.*

Id quidem ais, ne Amasios absterreas. Verum quid sponsus, ubi ista omnia resciverit?

Rescivit jam omnia & jamdudum de *Divortio* cogitavit, actionem apud Patrem instituit. Quæ in ea causa peracta sint, libello hoc comprehensa jam ante aliquot dies Pallavicinus mecum communicavit, etsi quæ alia agitentur me inscia, per *animam* suam se mihi mature significaturum promisit.

Paucula cum pace Tua legam. INSCRIPTIO. *L'eterno verbo responde al Padre & significa in universale le cagioni de suoi disgusti con la sua sposa, e fa instanza di Divortio con tali concetti.* Il.

Quin libellum Tecum aufer ac domi perlege, ea tamen conditione ut restituas, neque cuiquam alii.

Intelligo. Sic igitur, quantum potes, vale, dum rediero.

JANI ALEXANDRI FERRARII
Cœnobitæ Augustiniani
Epistola Sexta,

Ad

Reverendissimos Fratres

ADRIANUM & PETRUM
DE WALENBURCH

VIRI REVERENDISSIMI;

Est ſane quod dixiſtis. Dialogus ex Italia nuper miſſus, & quem ultimis meis literis vobiſcum communicavi, Eccleſiæ Romanæ imaginem continet, Quis *Vſinulca* ſit, vel Pueris ex *Argenide* notum; quis *Rethulus*, *Sarmeus*, *Reſſandac* literarum tranſpoſitio docet, *Valentia Roma* eſt: *Mentirdut*, *Tridentum*, Pædagogi Epiſopos, Tutores Cæſarem & Reges notant. Ita omnia plana. Quod vero Nonnullis minus videtur conveniens, quod

ex *Petronio*, *Aretino*, *Mileto*, quam ex ſacris ſcriptoribus, aut gravioribus Hiſtoricis dicendi rationem depromſerint Collocutores, id Siderius Noſter nihil penſi habet. Ait enim, quemadmodum ſanctarum Mentium familiarior cum Deo conſuetudo a ſapientiſſimo Hebræorum amatorio ſtilo expreſſa eſſe creditur; ita *animorum* a *Prima Veritate* ac *ſummo Bono alienationem* obſcœnæ dictionis ſchemate ceu adulterium repræſentari. Atque eum in finem ex Codice, quem Omnes ſacrum habemus, tum *Ezechielis* orationem Cap. XVI. & XXIII. tum ipſum *Hoſeæ* factum laudat. Utut autem illnd ſe habeat, omnino Vobis aſſentior, Dialogi Auctorem Hæreticum eſſe, Romanæ noſtræ Eccleſiæ hoſtem infenſiſſimum. Quo diligentius credo eſſe laborandum, ut cœptæ nobis demonſtrationes maturius pertexantur, fideique Catholicæ fundamenta ab Omnibus eo conſpiciantur apertius. Prioribus igitur jam accedit

PROPOSITIO VIII.

Religio, quam Chriſtianam vocant, prout a Chriſti Apoſtolis primum tradita fuit, ex ſe & principiorum ſuorum natura ad ſalutem eſt ineptiſſima, unde conſtat Primos illos Evangelii Præcones ab ipſo Catholicæ Doctrinæ fundamento totiuſque fidei ſcopo enormiter aberraſſe.

EXPLI-

EXPLICATIO.

Annus jam agitur ſupra milleſſimum ſexenteſimum ſexageſſimus ſeptimus (ſi incerto Romani cujuſdam Abbatis calculo credamus) ex quo in Judæa de regia ſed pauperrima ſtirpe prognatus fuit Jeſus quidam, cognomento Chriſtus. Is & vitæ ſuæ ſanctitate, & miraculis, quibus claruit, & aliis illuſtribus documentis ſe non Hominem ſolum, ſed Ipſum Deum eſſe commonſtravit, unde & Deorum Altiſſimo ſe dixit *æqualem*, neque *rapinam æſtimavit ſupremi inſtar Numinis ſe gerere*. Florebant in orbe Romano ea tempeſtate duo potiſſimum religionis genera, quarum alteram colebant *Judæi*, alteram, quos vocant, *Gentiles*. Illa a Rerum Conditore præſcripta multiſque prodigiis confirmata nonniſi unum agnoſcebat Deum; de cœtero ingenti ceremoniarum mole laborabat, neque tam rationis ductu Populum movebat, quam Legiſlatoris continebat auctoritate: Hæc vero proprio Hominum excogitata ingenio, prout varia ſuut Variorum figmenta, diverſiſſimas, imo & adverſas divini cultus rationes comprehendebat; quæ Omnes tamen in eo conſpirabant, quod multos Deos colendos eſſe præciperent, neque ſe invicem damnarent, unde & ipſa religio, licet varia & multiplex, non minus tamen unica & ſimplex eſſe cenſebatur, Et Judæorum igitur operoſos ritus, & Gentilium idololatriam delevit ſapientiſſimus Jeſus, omnemque religionem ad prima rectæ rationis principia ſimplicemque ingenuitatem reduxit. Unum ſolum addidit ac re ipſa exhibuit myſterium, de ſingulari Numinis propitiatione atque placamento, quod per ipſum Numinis ſupplicium mortemque peragendum eſſet. Quæ doctrina ex ſecretiſſimis cœlorum adytis depromta, atque

 omni-

omnibus retro seculis Mortalium generi inaudita, stupendam Dei tum Sapientiam, tum Beneficentiam, tum rigidam immotæ æternæque justitiæ observantiam mirifice illustrabat; unde necessum erat in Hominum mentibus divina gratia imbutis, & Numinis admirationem & reverentiam & amorem & obsequium & gratitudinis cultum oboriri atque confirmari. Quibus rebus universa religionis tum scientia tum usus absolvitur. Crudeli autem fato defunctus, sed ex eodem iterum eluctatus, patriasque sedes repetiturus Christus salutarem, quam Judæis potissimum exposuerat, doctrinam ulterius propagandam, & in omnes terrarum Gentes diffundendam credidit quibusdam cognatis suis & Popularibus, Viris simplicibus & ex plebis fece. Hi cum & obscuro loco essent nati, & inter salsamentarias sordes educati, & iniquiori sorte premerentur, animo dejecto & magnarum rerum incapace nihil nisi humile sapiebant. Magnifica tamen audiverant promissa a Magistro suo, quem Divinum omnino Virum adeoque minime vanum, minimeque mendacem esse habebant persuasissimum. Unde cum viderent ad ampliores fortunas aditum sibi non patere, utpote quem ipsi sua sibi μικρολογία atque animi abjectione intercluserant, seque, licet amplissimam Dei nomine legationem obirent, passim tamen contumeliose haberi, gravissimisque injuriis manere obnoxios, spes suas in aliud seculum referebant, & quæ ipsis impræsens denegabantur, iis post fata olim se fruituros esse somniabant, nonsecus ac

Nuper, Tarpeio quæ sedit culmine, cornix
Est bene non potuit dicere, dixit, *Erit*.

Atque isto errore, anticipatione veluti quadam, imbuti, nihil

nihil recte intelligebant eorum omnium, quæ sive Veterum oraculis prædicta accipiebant, sive a Magistro audiebant promissa. Nihil illi intempestivius importuniusque commendabant quam patientiam, tolerantiam, abstinentiam a voluptatibus, humilitatem animique moderationem, tum *crucis* quam vocant *susceptionem*, & *carnis crucifixionem*, & sui ipsius abnegationem, & mundi contemptum, & divitiarum neglectum, &, verbo dicam, genii defraudationem humanæque ejurationem Naturæ. Imo docebant, gaudium ex miseria captandum, & calamitates in jactantiæ materiem converti debere. Inculcabant preterea Regibus ac Principibus obsequia præstanda, neque obtentu religionis aut sacri Ordinis privilegio, Magistratibus obnitendum, & in constitutas a Numine Potestates dominandum esse. Ita illi animos frangebant, & ab Honorum, Divitiarum, ac Potentiæ studio avocabant, præsentem Hominis felicitatem in solo Pietatis cultu atque Numinis amore constituentes. Hinc, quæ de Ecclesiæ Majestate ac splendore didicerant, ea omnia ad spiritualem quandam præstantiam & internum animi decus referebant. Unde factum, ut ab omnibus iis qui in præsens sapiunt, contempti ac ludibrio habiti, quin & pœnis castigati & suppliciis coerciti fuerint, de quo ipso tanquam de singulari aliquo bono solebant gloriari.

Diceres, quod Judæis attribuit Paulus, *velamen cordi ipsorum impositum* fuisse, quando Mosen aliosve Veteres Prohpetas legebant, usqe adeo non assequebantur temporalem prærogativam & externa privilegia Ecclesiæ, cujus debebant esse Architecti ac Procere.,

Equidem ſub ipſum Codicis ſui initium diſerte ſcripſerat ſummus Hebræorum Vates, *condidiſſe Deum duo luminaria magna, alterum quod diei, alterum quod nocti præeſſet.* Quæ verba aperte oſtendebant Eccleſiæ dominium longe majus ſplendidiuſque futurum eſſe Imperatoria Majeſtate. Ita enim *Innocentius* III. *ad Illuſtriſſ. Conſtantinopolitanum Imperatorem: Noſſe debueras*, inquit, *quod fecit Deus duo magna luminaria in firmamento cæli, luminare majus ut præeſſet diei, & luminare minus, ut præeſſet nocti; utrumque magnum, ſed alterum majus. Ad firmamentum igitur cæli, hoc eſt, Univerſalis Eccleſiæ fecit deus duo magna luminaria, id eſt, duas inſtituit dignitates, quæ ſunt Pontificalis auctoritas & Regalis poteſtas. Sed illa quæ præeſt diebus, id eſt, ſpiritualibus, major eſt: quæ vero carnalibus, minor, ut quanta eſt inter ſolem & Lunam, tanta inter Pontifices & Reges differentia cognoſcatur.* Subdit Pontifex, *etſi non increpando iſta ad Imperatorem ſcripſerit, potuiſſe tamen rationabiliter Ipſum increpare.* Tanto magis igitur increpandi eſtis, o Vos Apoſtoli, quanto in explicandis oraculis plus ſapere debebatis, quam *mundanus* aliquis Regulus aut Princeps Byzantinus. Nam quod Canonici Juris Gloſſator addit, *cum terra ſit ſepties major Luna, ſol autem octies ſit major terra, conſequi quod Pontificalis dignitas quinquagies ſepties major ſit dignitate regali*, id, inquam, Vos latuiſſe non miror, neque adeo Vos incuſo, cum profecto obſervatio iſta ex novis ac plane ſingularibus principiis, nec niſi ſubtiliſſimæ Vobis ignoratæ Logiſticæ auxilio, potuerit diduci.

c. 6. Solicitæ, de Major. & obed.

Exhibet idem Moſes accuratiſſimam in *Melchiſedeco* Regalis Pontificatus imaginem, quæ Petri ac Pauli ſucceſſo-

cessorumque Majestatem præfigurabat. Hanc tamen neque Petrus intellexit nec Paulus. Nam & ille dignitatem, quam soli ipsi vindicatam oportuit, omnibus Christianis communem esse dixit, & cum suum in universos Mortales imperium asserere inde debuisset, contrarium plane collegit, *subjectos* nimirum *esse debere Clericos cuivis humanæ ordinationi, sive Regi ut superminenti, sive Præsidibus, ut qui ab eo mittantur.* Hic vero sua ad Hebræos epistola de Melchisedeci quidem sacerdotio operose multa, sed alienissima, disputavit, cum id unum exponere debuisset, *se, successoresque suos Melchisedeci prototypon esse.* Est enim sane Pontifex, ut *Patriarchatu Abraham*, ita *ordine Melchisedec*, Ipsumque Deus *tonstituit sacerdotem Regalem, & utroque gladio tum Politico tum spirituali armavit. Secus enim si foret, Christus legislator esset diminutus, & non sicut Melchisedecus, qui Rex fuit & sacerdos simul.*

1. Pet. 2. 9 --14.

Camp. de M. H. c. 5.

Atque eandem ignorantiam suam Paulus tum alibi passim, tum *epistolæ ad Rom. Capite* IX. apertius prodit. Cum enim, teste *Brevingio*, *Escavus* & *Jacobus* Hæreticorum & Catholicorum typi fuerint, atque ille quidem Lutheranos & Calvinistas afflictam pauperemque vitam ducturos, hic vero Catholicos omni opum & diliciarum genere abundaturos esse, exemplo suo portenderint; Paulus hic omnibus, quæ ad rem tamen unice faciebant, omissis, utriusque historiam explicavit de Hominum æterna sive pernicie sive salute, que post exutam demum mortalitatem obtingat. De quo errore eo difficilius potest excusari, quo facilius vel ex Gabrielis ad Mariam alloquio (quod procul dubio aliquoties diebus singulis recitabat) poterat didicisse, *Pontificem nostrum regnaturum in domo Jacob in æternum*, id est, & ipsum, & omnes Ipsi addictos

In auctario epist. obsc. vir.

Luc. 1. 32.

Clericos

Clericos opime & splendide in his terris esse victuros, ut iterum argute divinavit ille, quem supra laudavimus,

lymphata mente sacerdos.

1 Cor. xv. Hebr. ii Sed & eodem manifestissimo errore *Psalmi Octavi* oraculum ad solum Christum detorquet Paulus, cum tamen diserte legatur, *Deum omnia subjecisse pedibus Ejus*, id est, Petri & Pauli eorumque in sede Romana successorum. Nimirum ipsis Deus *Subjecit* OVES, *id est, Christianos*; BOVES, *id est, Judæos & Hæreticos*; *pecora campi, id est, Brevingium & Paganos*; *pisces maris, id est, animas in purgatorio*; *volucres cœli, id est, animas Beatorum & Angelorum*, ut vaticinabundus ista explicuit *Spiritualissimus Antoninus*. summa Theol. Part. 3. cap. 5.

Illud vero omnem admirationem superat, quod rudes illi Apostoli, ne ea quidem assecuti fuerint, quæ *Esaias* de Romani Pontificis & Catholicæ sub illo Ecclesiæ potentia atque Majestate adeo diligenter inculcavit, ut nisi quis cum illo nupero Archi-Hæretico *Coccejo* omnia in spiritualem sensum transfundere velit, fateri cogatur, ea explicari aliter non posse, quam *Illustrissimus Claravallensium Comes* non ita dudum explicuit. Ex cujus interpretatione; *Ambulabunt Gentes*, inquit Propheta alloquens Ecclesiam Romanam, *ambulabunt in lumine Tuo, & reges in splendore ortus Tui. Tunc videbis & miraberis & lætaberis, quando divitiæ maris & omnium Gentium substantiæ ad Te pervenerint. Filii peregrinorum ædificabunt templa Tua, & Reges eorum Tibi ministrabunt. Portæ tuæ noctes diesque erunt apertæ, ut gentium omnium nationumque divitiæ Tibi offerantur, earumque adducantur Reges. Quodcunque enim regnum Tibi non servierit, peribit. Ethnicorum Imperatorem, qui te oppresserant, successores vestigia pedum*,

Scioppius in ep. ad Nobil. Germ. de splendore & divit. Ecclesiast. Ingolst. 4°. 1605.

*dum Tuorum adorabunt. Ponam Te in superbiam seculorum, id est, in secularem pompam & splendorem, & suges lac gentium, (Chald. satiaberis Populorum divitiis) & mammilla Regum lactaberis (*LXX. *Interp. divitias Regum devorabis) Pro aere afferam aurum, & pro ferro argentum, & pro lignis aes, & pro lapidibus ferrum* Ita ille *Cap.* LX. Quae ipsa tamen, prout Interpres ea vertit, clarissima verba, ambigua reddit, imo aliorsum trahit & ad triumphantem Ecclesiam pessime applicat *Johannes*, qui, quemadmodum ex innata quadam ὑπεροψυχία oblatos sibi ab Angelo honores respuit, ita procul dubio neque hoc capere potuit neque illud, quod de summis Collegae sui Petri honoribus ab *Esaia* alibi fuerat praedictum; *Reges scilicet, & Reginae demisso in terram vultu Te adorabunt & pulverem pedum Tuorum lingent.* Quod non in petro quidem, utpote honorum istorum incapace, in successoribus tamen feliciter completum videmus. *Apoc.* XXI. *Cap.* XLIX.

Enimvero inertes isti Piscatores, si vel ad vitae suae genus aliquantulum attendissent, intelligere poterant, quaenam Ipsis captandae essent fortunae. Quid enim evidentius dici poterat eo quod apud *Habacucum* legerant? *Facies Homines, ut Piscatores maris, ut reptile quod principem non habet. Quantum illorum est, educet hamo, & auferet illud everriculo suo. Idcirco laetatur & gaudet. Idcirco sacrificat sagenae suae & suffitum facit everriculo suo; quia per illa pinguis est portio Ejus, & cibus Ejus opimum.* Haec autem e piscatione per hamum praedicationis Evangelicae esse intelligenda, tum parabola Eos docebat, quam ex Christi ore exceperant, tum promissio facta Petro; *Hominum te faciam Piscatorem*, id est, Interprete *Reginaldo Polo*, *Tu successoresque Tui domina-* *Cap.* I.

 tionem

tionem habebitis in omnes homines dominandi Regibus & Imperatoribus imperandi, regulandi & ejicendi non hominum tantum sed pecuniarum etiam piscationem Ipsis concessit Christus, Idemque secularibus omne jus ademit in Clericorum lacubus piscandi; *Reges terræ*, inquit ille ad Petrum, *a quibus accipiunt tributa? Non certe a nobis, sumus enim Filii, adeoque* LIBERI. *Sed proficiscere ad mare, mitte hamum, & cum piscem qui ascenderit primus*

Matth. xvii.

Tros Rutulusve fuat, nullo discrimine habetor,

Tu tolle, & aperto ore Ejus invenies STATEREM, *accipe eum.*

Certe,

nisi tunc Petri mens læva fuisset,

non poterat non ex istis verbis intellexisse, quantum piscandi jus in se esset collatum. Verum licet ille ferociores interdum animos gesserit, fatendum est justo timidiorem adeoque rebus magnis moliendis aut sustinendis fuisse imparem. Quod si enim Ipsum omnesque Ejus consortes pavor incessit, cum solito plures pisciculos, quales Genezarethi lacus nutriebat, aliquando cepissent, quanta obsecro formidine trepidassent, si retibus suis ingentes balænas & viva hominum corpora vidissent involuta? Ex qua meticulositate etiam accidisse credo, quod cum *terra quadrupedia, feræ, reptilia & volucres in vase quodam de cœlo Ipsi offerentur*, bisque & *ter juberetur, ut mactaret ea atque comederet*, hæsitaverit tamen neque tangere fuerit ausus, unde *& vas denuo in cœlum fuit receptum*. Constat autem, vel Eminentissimo *Baronio* interprete, Deum ista visione, veluti investituræ cujusdam ritu, Petro voluisse conferre summam potestatem quoscunque homines pro lubitu mactandi: quod ille jus supremæ

Luc. v.

Act. x.

In voto ad Paul. V. contra Remp. Venet.

premæ Majestati proprium, pro piscatoria sua simplicitate, ita tum neglexit, ut periculum fuerit ne plane interiret, nisi in usum a successoribus revocatum, & inter alios a *Paulo*, non certe illo Tharsensi Idoita, sed *Quinto*, licet intempestivius ac proinde non nihil infelicius, fuisset assertum. Inde igitur Petrus ad nescio quam spiritualem capturam sese accinxit, mysticos pisces in aere venaturus, eosque sagenæ invisibilis cujusdam cœlorum regni inclusurus, cum tamen piscaturam in aquis debebat exercuisse, iisque & latis & profundis. Nam *in magnis aquis magni capiuntur pisces*, ut est in proverbio. *Aquæ autum sunt Populi & turbæ & gentes & linguæ.* Quare etiam a Christo jussus erat *Ducere in altum*, *ibique retia expandere*, hoc est, *ascendere Romam, quæ altum habet dominum super gentes, & unde per omnes terrarum natione retia in capturam laxari possunt*, ut recte *Innocentius* III. Apoc. XVII. Luc v. Serm 2. in fest. Petr.

Quod siquis dixerit, laudata nobis hactenus Veterum oracula & Christi promissa non nudis atque simplicibus, sed figuratis verbis fuisse enunciata, unde non mirum quod Apostolis non ita accurate intellecta fuerint, is cogitet & Petri Ipsus dictum, *Ecce duo Gladii*, & Christi tum responsum, *satis est*, tum mandatum, *Reconde gladium Tuum in vaginam.* Quibus quid apertius aut luculentius pro omni tum spirituali tum seculari Gladio Ecclesiasticis Principibus asserendo dici poterat? Quod si enim temporalis gladius ad Petrum nihil pertinuisset, certe Christus, facta duorum gladiorum mentione, debebat dicere, *Nimis* est. At dixit tantum *satis* esse. Neque Petro jussisset, *Converte gladium* TUUM *in vaginam*, si gladius ille Petri non fuisset, uti sapienter observavit *Bonifacius* VIII. *in extravagantibus*, Ubi Glossa docet, distinguendum *inter Gladium vagina vacuum*, & c. 1 De major. & obed.

 gladium

gladium in vagina reconditum; *illum visibilem esse, adeoque materialem ac proinde temporalem, hunc invisibilem adeoque spiritualem, utrumque vero fuisset Petri.* Siquidem qui gladius meus est *in* vagina, certe idem etiam meus erit, ubi *extra* vaginam fuerit: Nihilominus tamen Apostoli contrarium inde videntur collegisse, sibique persuasisse, quod Gladii temporalis usus a Magistro prohibitus Ipsis fuerit. Adeo difficile est sapere, ubi animus semel erroneis principiis est imbutus!

Enimvero fatreo nonnunquam Ipsos paulo rectius sensisse, cogitationesque suas ad sublimiora convertisse, ut quando Zebedæorum mater cum Filiis suis certum sibi locum, Christo scilicet a dextris & sinistris proximum attribui peteret; itemque cum de *Præcedentiæ* jure inter se disceptarent Apostoli, & quisnam maximus esset disquirerent. Fatreo etiam Christum ad istiusmodi petita morosus respondisse, Ipsorumque reprehendisse
Matth. xx. ambitionem, *Scitis*, inquit, *Principes Gentium in eas dominari, & Magnates potestatem exercere in eas, verum non ita erit inter vos. Qui voluerit inter Vos primus*
Luc. xxii. *esse, sit vester servus.* Et iterum; *Qui maximus est inter vos, sit sicuti minimus, & qui reliquos ducit, sit instar illius qui ministrat.* Quibus verbis turbari facile poterant, & in eum errorem induci, quasi vetitum Ipsis esset dominium rerum affectare, & imperium in Imperatores quærere. Verum utcunque illa se habeant, in eo saltem gravissime errarunt Apostoli, quod successoribus suis idem præceperunt, quod sibi erat præceptum, cum tamen Horum longe alia sit ratio. Nam, ut rectissime *Se-*
De Statu Imp. Germ. cap. 2. *verinus de Monzambano* in aureolo suo commentario ad *Lalium* Fratrem; *Postquam recentiorum Fortuna sacerdotum immane quantum a tenuibus Antiquissimorum rebus discessit*

discessit, absurdum fuerit illos amplius adstringere velle obsoletis legibus, super modestia Ejus ordinis Hominum a salvatore promulgatis. Et fortasse istæ leges ad prima illa tempora duntaxat debebant valere. Nam id revera ridiculum erat, homines Piscatores aut Textores priorem locum affectare, quibus in diem victus aut labore manuum aut stipibus collatis quærebatur. Quod discrimen cum Apostoli non observaverint, occasionem dedere Hœreticis, &, qui Hereticis pejores sæpe esse solent, Politicis, ut illa Christi responsa ad nostra etiam secula pertinere putent, qua opinione nihil Ecclesiæ nostræ possit esse perniciosius, aut quod *pias animas magis scandalizet.* Atque hinc factum ut *Jus* quoque *piscandi*, quod in omnes terrarum, imo & *supercœlestes* & *infernales* aquas Pontifici nostro *de jure Divino* competit, multis in locis sit hodie ipsi prohibitum, neque in Britannico Oceano, aut Codano sinu, aut Lemanno lacu, aut Germaniæ fluviis tam libere ut olim liceat piscari. Imo metuendum aliquando erat, ne a vicino quoque Hadria prohiberetur, uti Contribulem suum fraterne submonuit *Pisanius di Pizzoni*, *Pescaor da Buran de Mar*, *Epist. Pisc. Veneti ad Paulum V.* Vir sane bonus & Patriæ amantissimus. Tantum scilicet illa Apostolorum pusillanimitas, &, de qua gloriari solebant, μωρία hodienum Ecclesiæ nocet!

DEMONSTRATIO.

Cum Apostoli nihil altum spiraverint, nihil sublime, sed fractis dejectisque animis nonnisi plebeias virtutes, patientiam scilicet, modestiam, humilitatem commendaverint, qnibus Eccesiæ non salus solum impeditur, sed

ſed univerſa ſtructura funditus labefactatur; conſequitur neceſſario, Eos ab Ipſo Catholicæ doctrinæ fundamento totiuſque fidei ſcopo enormiter aberraſſe, adeoque religionem quam tradiderunt ex ſe & principiorum ſuorum natura ad ſalutem comparandam eſſe ineptiſſimam, id quod erat demonſtrandum.

Jam igitur noſtrum fuerit, male poſita ab Ipſis principia vel plane tollere vel corrigere ſaltem, & ad ſacri Imperii ſtabilimentum accommodare. Cujus rei initium proximis literis faciemus. Vos interim valete, & *Brevingii* valetudinem curate diligenter. Pariſ. Cal. Jun. cIↃ IↃ c L X V I I.

JANI

JANI ALEXANDRI FERRARII.

Cœnobitæ Auguſtiniani Epiſtola Septima,

Ad

Reverendiſſimos Fratres

ADRIANUM & PETRUM DE WALENBURCH

Frates Reverendiſſimi.

Hriſtianam Religionem, prout ab Apoſtolis primum dictata fuit, ad ſalutem comparandam ſive ad Regale Sacerdotium Romæ ſtabiliendum, ex ſe & principiorum ſuorum natura, minime omnium idoneam eſſe ſuperiori Epiſtola prolixe oſtendimus. Reſtat igitur, ut, quid de ea ſit faciendum, eadem evidentia demonſtremus. Quem in finem ſubiicimus.

PRO-

PROPOSITIONEM. IX.

Quamvis Religio Christiana a scopo Romanæ nostræ Ecclesiæ immane quantum abhorreat minime tamen consultum videtur, ut ubi Rationibus approbata, Consuetudine introducta & Principum Auctoritate stabilita est, aperta ejus ruina violento molimine & uno impetu tentetur.

EXPLICATIO.

§. 1. Fuerint sane qui eam funditus evertendam & aperte destruendam judicarunt, quandoquidem ab utilissimæ ac proinde veræ Fidei scopo tantopere aberrat, ut vix liceat sperare eam quacunque arte aut industria ad institutum nostrum inflecti posse. Tum si maxime huc fuerit accommodata, periculum est ne aliquando ad pristinam naturam tristemque illum & sterilem Genium, quem primitus habuit, ex improviso revertatur. Neque vanum hunc metum esse tum superioris ætatis, tum nostrorum temporum experientia edocuit. Unde enim ad oppugnandam sacræ Monarchiæ nostræ potentiam vel plura vel expeditioria instrumenta deprompserunt Rebelles Hæretici, quam ex ipsis intimis Christianæ Religionis adytis? quæ si non occlusa tantum & quodammodo præstructa, sed prorsus deleta fuissent, utique tantam armo-

rum

rum copiam adversus Ecclesiam Nostram parare sibi nunquam potuissent.

2. Quamvis autem isthæc prudenter a Nonnullis cogitata fuerint, priusquam tamen ipsis assentiamur, contrariam quoque agendi rationem putamus esse examinandam. In istiusmodi enim negotiis, quæ ex omni parte magnis obsidentur difficultatibus, non statim primum obvia via pertinaciter tenenda, verum omnes explorandæ sunt, ut facta omnium accurata inter se collatione, tutissimam tandem ac facillimam eligamus.

3. Atque hic cumprimis attendendum, quid Alii ante Nos Viri Sapientes de his ipsis rebus judicaverint. Hos autem inter est *Muhammed*, Homo, ut eventus docuit, Perspicacissimus, cujus exemplum eo pressius nobis imitandum, quo felicius videtur idem, quod nos, institutum ursisse & in consimili causa fuisse versatur. Quare eum ipsi quoque Hæretici Collegam Pontifici nostro adjungunt, & dum bicipitem vel bicornem saltem Antichristum statuunt, dextrum quidem cornu Sanctissimo Nostro Patri, sinistrum vero Muhammedi imponunt. Hic autem *Muhammed* cum pro sagacitate sua perspexisset, quantum Religio Christiana ab instituto suo dissideret, utpote, quæ Homines a præsenti felicitate abstraheret, eorum animos imbellium virtutum cultu frangeret atque emolliret, pro bello pacem, pro ferocia mansuetudinem, pro libertate servitutem, preces & lacrymas pro armis commendaret, eam sibi noxiam & perniciosam omnino credidit, neque tamen uno ictu & vi aperta judicavit demoliendam. Quare inter alia Islamismi capita diserte Populo suo mandavit, ut *crederent veritatem Prophetarum & Apostolorum, quique ad Eos demissi sunt librorum, adeoque & profiterentur Chistum Filium Mariæ Dei esse*

Spiritum & Verbum ejusdemque Apostolum, & *Evangelium ac Legem Mosaicum* passim aprobavit. Imo his ipsis fundamentis doctrinam suam videri voluit superstruxisse, scripturarumque auctoritate inniti. Hinc & Muhammedani, qua subtilitate nos Pontificem nostrum, illi Prophetam suum in utroque codice reperiunt. In lege quidem *Deut.* XXIII. *comm.* 2. ubi, *Venit Deus a Sina & ortus est a Sair, & manifestatus est a monte Paran*, quibus scilicet verbis descensus legis ad Mosen, Evangelii ad Jesum, Corani ad Muhammedem distincte significatur. Et, teste ipso Propheta *Abulkasimo Surata* LXXI; *Dixit Jesus, Filius Mariæ : o Filij Israel, ego sum Apostolus Dei ad Vos, ut verificem, quam habetis Legem, & annunciem Apostolum venturum Post me, cui nomen erit Achimed*, id est, *Beidavio* interprete, *Muhammed*. Quod ipsum in Novi Testamenti libris, diserte scriptum extitisse docet nos Dialogista Sacracenus apud *Theodorum Abucaram*, quando ad Christianum ait: *In Evangelio Christus scripsit dicens; Prophetam Vobis mitto dictum Muhammed.* Cui Christianus : *at Ejus memoriam Evangelium non continet.* Contra Barbarus : *Continuit sane olim, sed vos expunxistis.* Argute, ex capite nimirum XIV. Evangelii Jahannis, quod de Paracleto agit, ubi aversa paginæ parte in eodem contextu ego persuasissimum habeo extitisse quoque Prophetiam de Occidentali Paracleto, qui in scrinio Pontificii pectoris resideat. Quod autem ista in nullis exemplaribus aut versionibus hodie leguntur, id factum fraude Hæreticorum, & *in specie* quidem *Calvinistarum*, quos juraverim jam ante mille sexcentos annos talia omnia ex scripturis summo studio erasisse. Quare hodienum Turcæ, si quando Novo Testamenti Codex in Arabicam linguam translatus, ipsis offe-

Opusc. 19. *inter Opuscula* xlii. *edita a Gretsero, Ingolst.* 1606.

offeratur, ut librum cœlo delapſum & in quo olim Prophetæ ſui mentio exſtiteret, ſumma cum reverentia accipiunt religioſiſſimeque deoſculantur. Ex quibus omnibus colligimus, Magnum iſtum, ut novi Principatus, ita & novæ Religionis Architectum judicaſſe, Chriſtianæ Fidei ſchema quoddam nomenque externum eſſe oſtentandum, eo ipſo dum vim ejus internam penitus exſtinctum ibat. Quem in finem, licet magnifice de Scripturis noſtris ſæpe fuerit locutus, eas tamen legi aut ſcrupuloſius explicari ac ſubtilius diſputari vetuit, hoc uno contentus, ut, quod & *Ahmed Ibn Edris* ingenue alicubi profitetur, propoſito ſuo inſervirent. Atque hanc ob cauſam eas amplificavit ſupplemento *Corani*, quo ceu ultimo Prophetici Spiritus dictamine perfecta ſalutis principia continerentur,

4. Hanc viam feliciſſimi Monarchæ & conjunctiſſimi Pontifici noſtro Collegæ & in Antichriſto Fratris cur non & Nos ſequamur? Nam ſi ille non niſi craſſum quoddam & corporeum imperium erat exſtructurus, & tamen adeo exquiſitas artes ſibi adhibendas credidit, quanto ſubtiliori induſtria nobis opus erit in condendo myſtico noſtro & ſpiritali regno, ne ſcilicet cujuſquam oculos offendat, antequam fundamenta ejus ſolide locata, imo tota machinatio firmiter compacta, & in tantam molem educta fuerit, ut Æmulis formidini eſſe & ſuiſmet viribus inniti poſſit. Tale imperium cum ex divinarum & humanarum rerum mixtura ita contemperari debeat, ut *ſpiritaliter-corporeum* & *inviſibiter-viſibile* exiſtat, neceſſe eſt utique ut artes, quibus exſtruitur, utrique iſti rerum generi conveniant. Ita demum profana ſacris, cœlum terris, vera falſis feliciter immiſcebuntur. Ita templa ſimul erunt munimenta, monaſteria caſtrorum uſum præbebunt, inſulæ in coronæ figuram aptabuntur, atque idem

baculus & pastoris pedum erit & sicarii dolo & Regis sceptrum. Ille vero, qui his omnibus ad Sacri imperii stabilimentum utetur, ex utroque existet verus Leviathan, ipso *Hobbiano Leviathane* longe robustior & formidabilior. Quibus omnibus quid subtilius simul & validius excogitari possit?

5. Nihil igitur nos turbet metus ille armorum, quæ Hæretici ex Apostolica doctrina contra nos possint depromere. Paria enim Muhammedanis erant metuenda, imo astutissimis quibusvis Hæriticis. Nam semper evenire posset ut Christiana Religio, effervescente veluti quadam fermentatione, sese ipsam a pugnantibus & heterogeneis doctrinis secerneret, easque ejiceret, ad pristinam puritatem liquidamque simplicitatem sese convertens. Id quod tamen multis jam seculis non accidit, cum Christianismus Muhammedismo immixtus in eadem feculenta crasi hodienum subsistet.

6. Dein si hoc metuamus Nosque intempestiva formidine permittamus absterreri, nihil unquam commodi ex aliorum erroribus percipiemus. Cum enim Falsum sine mixtura Veri, & Malum sine fundamento Boni per se subsistere non possint, semper metuendum fuerit, ne Veritas & Bonum a falso & Malo sese subducant, hæcque destituant.

Veluti nudos in litore pisces.

Ex quo nimium-provido timore sequeretur, non nisi Puram Veritatem & impermixtum Bonum sectanda atque Aliis proponenda esse, unde omnis qui ex Falso & Malo ad nos redire posset fructus, periret.

7. Certe

Nil prodest quod non lædere possit idem.

Ita *cibos aspernemur, attulerunt sæpe valetudinis causas: nunquam tecta subeamus, super habitantes aliquando procumbunt. Quis noscit ignes, aquas, sine quibus nulla sit vita, &, ne terrenis immorer, Solem Lunamque præcipua siderum aliquando etiam nocere.* Non igitur disputandum, an a Christianæ Religionis reliquiis damnum forte aliquod ad nos possit redire, verum an plus inde sperandum Boni quam metuendum Mali. Nos autem & callidissimi Muhammedis exemplo & evidenti ratione jam ostendimus, si universum Christianismum aperte ejuremus, nihil solidi mansurum esse cui machinas nostras utcunque superstruamus. *Fab. Instit. Or. l. 2. c. 26.*

8. His accidit & exemplum & judicium summi atque in fabricandis religionibus exercitatissimi Viri *Guilhelmi Postelli* S. R. E. Presbyteri, & qui superiori seculo exactis per universum prope orbem itineribus tandem senex centenario major Parisiis in cœnobio S. Martini in campis, demenso Monachi ex Regia liberalitate gaudebat. Hic in ipsa Parisiorum Lutetia & publice docuit & scriptis tradidit, feminam quandam sibi familiarem, quam ille *Mere Jeanne* nominabat, Mulierum Servatricem esse eodem merito quo Christus Masculorum. Quis credat in ipso capite cultissimi & florentissimi regni, in tanta omnium scientiarum & disciplinarum luce, tanta Sapientissimorum & Erudisissimorum Hominum frequentia ausurum fuisse tam pudendas & prodigiosas nugas exponere, nisi eas cum vera Christi historia conjunxisset? Et quando Amicis & *Stephano*, qui ista nobis retulit, Venetiis aliquando est confessus, Christianam quidem Religionem sibi displicere, sed eam tamen minime delendam, verum cum Turcica & Judaica esse contemperandam, quid aliud voluit quam Christum non violentis manibus perimen-

Verdier Tom. 2. de la Prosopog. des Hommes Illustres.

Apol. pro Herod. Henr. Steph. l. 1. c. 14.

mendum ſed ſpecie amiciſſimi complexus ſuffocandum eſſe?

9. Atque hanc eandem agendi rationem commendat longa ſuperiorum temporum experientia, & inde ortum *Leonis* Sacratiſſimi Pontificis noſtri oraculum, qui Pluti Spiritu agitatus & ad pecuniæ ex indulgentiis paratæ adſpectum veluti in exſtaſin raptus, *Hem quantum*, inquit, *nobis profuit fabula de Chriſto!* Ita Chriſtianiſmi ſimulacrum omnino rebus noſtris prodeſſe poterit, modo eo recte ſciamus uti. Hoc vero unice dependet a dexteritate & induſtria Eorum quorum intereſt. Eſt enim Religio.

Il Paſtor Fido. Act I. ſc 4.

——Come il coltel, che ſe tu'l prendi
In quella parte, ove per uſo humano
La mano adatta, a chil adopra e buono:
Ma ch'il prende ove fere, e ſpeſſo morte.

Ita Fidem Chriſtianam ſi ea parte adhibeamus, qua primam Simplicitatem & Veritatem nudam exhibet, periimus: Sin, commodis noſtris egregie inſerviet; ſic enim vere implebitur, quod Beatus *Campanella* dixit; *Opinio, quam Omnes fere Populi de Religione Chriſtiana conceperunt & credunt, permultum valet.* Fac igitur ut credant, quicquid ad Pontificem noſtrum pertinet, id omne ad Chriſtum ipſum pertinere, & a quo Ille offendatur, Hunc offendi. Nunquid videtis quo majori pompa Chriſti nomen exponetur, eo magis Pontificis Noſtri auctoritatem atque potentiam amplificari?

de M. H. c. 5.

10. De *Templariis* referunt Hiſtorici, ad exquiſitiſſima ſupplicia fuiſſe damnatos propterea quod Chriſto aperte renunciaverint fidemque Catholicam ſibi præſtituerint convellendam. At tamen luculentiſſimi Scriptores Eos horum criminum innocenter teſtantur. Ita nuper

Du Puys dans d'hiſtoire des Templiers.

Meze-

Mezereus; *Il n'y a point d homma de bon sens qui croye que tous l' ordre ait ete coupable des enormites qu' on luy imposoit.* Unde plurimi existimant, non alius flagitii fuisse reos, quam quod Pontificiam Majestatem haud satis religiose observarint. *Quelques uns disent qu' ils n' etoient pas si impies nisi mechans qu'on les faisoit, mais qu' ils etoient riches & qu' ils parloient librement & publiquement des vices, des chicaneries & des impostures du siege Romain & contre les vices des Ecclesiastiques.* Verba sunt alterius Scriptoris Galli. Hæc autem etiamsi ita se habeant, minime pugare credam, modo persuasum mihi sit Christi causam & causam Romanæ Sedis unam esse eandemque. Nam nisi hoc firmiter ponamus, fateor me difficulter assequi, quomodo sine extrema invidia & summæ crudelitatis infamia adeo immisericorditer haberi potuissent. Jam vero si illi, qui Papæ illudunt, ipsum æternum Christi Numen ludibrio habere creduntur, *Clemens* minime censendus est inclemens fuisse, quando eos immanissimis tormentis excarnificari & piatricibus ustulari curavit flammis. Neque enim turbare nos debet aut sinistram suspicionem movere, quod ordinis illius vir Princeps *Molam* Papam, ut ad Christi tribunal intra quadragesimum diem se sisteret, citavit, qui & ipso die dicto e vita discessit. Nequaquam enim credibile est, summum Pontificem ad istiusmodi Hominis citationem comparuisse, vel si maxime ad fatalem illum sibi dictum terminum comparere & Majestatem suam arbitrio Christi sponte submittere voluit, hoc ipso docuit se rebus suis ne minimum quidem diffidere, utpote qui Christo facile sit persuasurus, se in exurendis Templariis communem causam egisse. Equidem non adeo facile ista distinguntur. *Le temporel s' allie sit subtilement avec le spirituel, & de l' interet de l' homme on sait*

Dans l' Hist. de France.

Girard du Haill. d. l' Etat de France Livre 2.

ſait faire ſi adroitement la cauſa de Dieu, & il ſurvient des occaſionis ſi melees de ces choſes, qu'il eſt malaiſe d en faire la ſeparation, ut recte *Silhonius* noſter nuperrime monuit. Crediderim tamen Chriſtum, utut in *Suareſii* Metaphyſicis vel *Caſtanei* Diſtinctionibus parum verſatus fuerit, diſcrimen facile deprehendiſſe.

Dans la preface au Card de Rich sur son Livre de l'immort. de l'ame.

11. Verum concedamus a minimis etiam priſtinæ Apoſtolicæ Fidei reliquiis pericula nobis imminere, nondum tamen inde conficetur, eas penitus delendas eſſe, niſi nobis prius conſtiterit de probabili propoſiti hujus ſucceſſu. Prudentiæ enim eſt, non ſolum diſpicere quid rebus noſtris utile ſit atque proficuum, ſed & imprimis quid fieri poſſit. Inepti ſimus, ſi ea moliamur, quibus ipſa rerum conditio repugnat. Ubi igitur Religio Chriſtiana myſteriorum ſuorum ſublimitate, præceptionum ſanctitate, miraculorum majeſtate, prædicationis efficacia, aliiſque Divinitatis ſuæ indiciis ſe jam Hominum animis inſinuavit, ubi longa conſuetudine & Parentum Majorumque traditione ſtabilita, ipſorumque Principum legibus ſancita eſt, adeo ut JESU nomen tanquam tremendum & adorandum habeatur, neque de eo blaſphemando ſine extremo horrore cogitari poſſit, nunquid videtis, *Fratres Reverendiſſimi*, quam ibi temerarium, quam arduum, quam periculi plenum, quam proſperi eventus dubium foret molimen, quod de Chriſti fide aperta vi & uno impetu conquaſſanda ſuſciperetur.

12. Ubi vero res integra eſt, necdum vetus illa Apoſtolorum doctrina Hominum animis adeo firmiter inſedit, ibi fateor aperto velo agi & libere ac ſine ambagibus novum rebuſque noſtris accomodatius Evangelium prædicari & poſſe & debere, Quod ſalubeṛrimum non itum cum Hiſpanorum Apoſtoli in America olim neglexerint,

Sacrum

Sacrum imperium nostrum multa inde damna est passum; ut recte arguit Beatus jam sæpe nobis laudatus *Campanella*; qui, ne in posterum in eundem errorem incideremus, Christianas institutiones tum brevi *Legis Summa*, tum nova *Catechetica methodo* accurate est complexus. *Summa* scilicet, unde & Lex & Prophetæ omnes dependent, conceptis hisce verbis continetur (*Nihil quicquam tam reverenter coram Populo hoc, qui Christi nomen antea non audivit, habendum est, quam nomen Papæ, quo firmius ille Religioni nostræ adhæreat, necesseque habeat regulam vitæ temporalis & modum salutem æternam consequendi a nobis petere.* Mystagogiæ vero methodum & veræ *Catecheseos* delineationem, licet illa sit paulo prolixior, tamen ob singularem elegantiam temperare mihi non possum; quin exscribam, non dubitans, Vos quoque, *Fratres Reverendissimi*, eam summa cum voluptate, quamvis alias sæpe legeritis, hic denuo relecturos. *Oportebat*, inquit, *docere, missos a Deo fuisse magistros, veluti Moysen & alios, quibus cum mundus parum fidei haberet, Deum ipsum assumsisse carnem humanam, flagrantique nostri amore, naturam nostram induisse, ut illo quasi instrumento docere nos possit; qua via nobis ad cœlum gradiendum, utque veritas colenda sit: atque hæc omnia per amicas persuasiones, non armorum violentia. Deinde quod Deus ipse suo proprio exemplo comprobaverit ea quæ docuit; atque demonstraverit, quo modo nobis hic super terram conversandum sit, & quod, postquam nos docuit, ne mortis quidem terrore a Deo cultuve divino recedendum nobis esse, ipse primus mortem a crudelibus tyrannis occisus subierit, ut illius vestigiis insistamus; quodque tertio die a mortuis resuscitatus ascenderit in cœlum, relicto in terris suo Vicario, quem Papam vocant, qui in illius tribunali sedet, Cœlesti*

de M. H. in apend.

de M. H. c. 31.

lesti sapientia imbutus, cum multis fortissimis Principibus, qui veritatem divinam propugnent: inter quos Rex Hispaniarum primas tenet. Denique Deum misericordia erga illos motum, cum essent idololatræ, violantes legem naturæ, Hispanos ipsorum fratres miserit, qui illos in veritatis viam reducant, & per Papam & Regem Hispaniæ (a qua orbis ille per diluvium separatus sit) ad se pertrahant. Quodque nobis scientiam largitus sit fabricandi naves, marisque & equorum domandorum, quoque modo chartæ vocales faciendæ sint, ut illi hæc omnia intuentes fidem nobis adhibeant; quodque nos præter hæc multa alia miracula edere possimus, quæ ipse in hoc mundo edidit; qualia sunt, sanare ægrotos, & resuscitare mortuos, si modo sanctissimis illius præceptis obedierimus, & aqua in nomine Dei unius baptizati, & invisibili gratia a peccatis mundati fuerimus. Quodque arma hæc nobis dederit ad sumendam vindictam de omnibus, qui seminationem veritatis impedire conantur. Hoc proœmium in demulcendis illis sumtum oportuit, multosque ex illis qui per physiognomiam idonei visi fuissent, eligere, atque in hac doctrina erudire, postéaque mittere eos, tanquam Samaritanam illam, ad vocandos populares & cives suos, omnes comitate atque mansuetudine, sine crudelitate atque avaritia, Eisque persuadere, aurum nos non plus curare, quam ipsos; quodque illo nos solum utamur ad permutationes rerum, expetamusque id sine omni avaritia; ostendentes, nos in vicem auri ferrum ad illos deportare, quod omni auro utilius est, ad excolendam terram, vitamque ipsam portegendam. Quibus omnibus perfectis magnum numerum illius gentis in navem impositum oportuit, quasi jussu divino, Papa & Regi Hispaniorum patefacto, in quorum regiones eos exportare & per colonias Africæ dividere, indeque in Hispaniam transferri oportuit, ut laborarent, terram cole-

colerent, atque artes mechanicas exercerent, dum Hispani rei militari operam dant, atque paulatim universam illorum regionem sibi subjiciunt. Sed Hispani qui primo ibi intrarunt rudes & meri milites fuerunt, nescientes quantum opinio divinitatis in animis hominum valet, ad subjugandos illos. Sed confestim, quasi in propinquorum hostium fines ingressi, cœperunt diripere aurum, palam præ se ferentes salutem illorum parum sibi curæ esse, minitantesque nullo præmisso præcepto, ut baptizari se sinant, credantque Christum pro se fuisse crucifixum. Quæ res primo sane intuitu absurdissimæ sunt, nimirum quod aqua quenquam in cælum perducere, & quod Deus mori possit, statimque ab initio offendiculo omnibus fuerunt, ut loquitur Apostolus Paulus, non observantes canonem Apostolicum, Prædicate hominibus.

13. Talem Christianæ Catecheseos methodum jam nostris temporibus in extimis Asiæ Provinciis observarunt Ignatianæ fidei Propogatores solertissimi. Hi enim, cum animadverterent ipsas illas licet exiguas quæ in Europa permanserunt, Apostolicæ doctrinæ reliquias etiamnum nescio quid continere horridum & durum, & quod, ut olim, stultitia Gentibus videatur, Judæisque sit scandalo, non Christum docuere crucifixum, quem unicum tamen Paulus se scire professus est, sed alium formosum, magnificum, Chinensi habitu indutum, qui mira cum magnificentia aliquando de cælo in Europam descenderit, & Pontificis Nostri prædicaverit regnum. *Nihil illi de Christo crucifixo, nihil de mortificatione, nihil de jejunio, nihil de pœnitentia, nihil de Eucharistia semel quotannis recipienda. Quod si Chinenses illos Ecclesia vellet iterum docere & veris fidei regulis instruere, se deceptos esse clamarent & repugnarent, non enim jejunantem reli-*

Palafox, in Epist. ad Innoc. X. Pontif. 8. Ieau. 1649. quam etiam habes.

religionem, non fidem pœnitentem, plorantem, Natura horridam, carni inimicam crucifixioni, morti & periculis destinatam, non servatorem crucifixum sibi à Magistris suis Jesuitis expositum esse. Non se Hominem Deum flagellatum, consputum, contemtum, vulneribus confossum, in cruce pendentem & mortuum amplexos esse protestarentur, sed Servatorem solummodo pulcrum, gloriosum, formosum (sicut ipsum Chinensium habitu depingunt Jesuitæ) & legem vitamque suavem, lætam lenem, placidam, tranquillam.

In Diario de Mr. de St. Amour Doctoris Sorbon. pag 11 allegatorum.

14. Enimvero novam istam methodum non nulli improbarunt, atque inter Eos magnos super hac re turbas excitavit. *Joh. Palafox de Mendoza Angelopolitanus in America Episcopus & Consilii Indiarum Decanus*, homo simplicior & rudior, quam qui artes istas intellexerit. Hic forte sibi imaginatus est *Anathema*, quod Paulus aliquando *vel Angelo aliud Evangelum prædicanti* dixit, hodie adhuc & quidem apud Indos etiam valere; neque recte est interpretatus illud alterum ejusdem Pauli; *Modo prædicetur Christus*, hoc est, modo Christi nomen retineatur. Quibus erroribus inductus morosus ille senex istam Jesuitarum Catechesin publice damnavit, unde non mirum quod de sede sua Episcopali deturbatus, ex urbe ejectus, & ab Ignatianis Sodalibus solemni ludibrio habitus fuerit, crucis signo taurinis cornibus super ipsum formato, & decantata λιτανεία; *Ab Episcopo Palafox libera nos Domine*, ut ipse quidem in iisdem literis lamentabiliter conqueritur. Certe dignus erat qui cum simplici sua & antiqua pietate exagitaretur, jubereturque foras ire & ibi æternum plorare & strenue, quantum lubuit, jejunium exercere.

Gal. 1. 8.

15. Im-

15. Importunis quidem Episcopi Illius & consimilium imprudentium Hominum delationibus & querelis Multi Viri Boni & Simplices per Europam offensi fuere. Quibus ut quodammodo satisfieret, Pontifex forte etiam justo meticulosior methodi istius publicationem sacro edicto repressit, cujus prohibitionibus instrumentum nuper nobis retulit *Hurtado* Theologus Hispanus. Verum censura ista nequaquam eo interpretanda, quasi ad Christianos, qui trans lineam Æquinoctialem & ultra Gangem habitant, pertineat, cum tantum facta sit in gratiam Eorum qui aliquas Veteris Christianismi reliquias in Europa etiamnum tenent, uti præter alios integro & solido volumine edocuit Celeberrimus *Didacus de Moralez Jesuita Rector Collegii Sancti Josephi in urbe Manilia*, quæ Metropolitana est *Philippinarum*.

Thomas Hurt. in Opusc. Colon. ed. a. 1655.

16. Quæ cum ita sint, tutissimum credo eandem viam inire, quam olim tenuerunt Imperatores, cum Remp. Romanam in Dominium essent conversuri. Ut enim illi simulacra quædam Libertatis pristinæ reliquerunt, ipsa Libertate funditus sublata, ita etiam juvabit imaginem quandam Christi ostentare, Christo ipso sensim abolito. Ut hac ratione observemus istuc religiosissimi *Macchiavelli* monitum; *Qui Reip. formam vult innovare, in id incumbat necesse est, ut rerum quæ antea fuerunt, umbram aliquam retineat. Sic enim efficietur, ut plebs non putet quicquam esse mutatum, quamvis omnia re ipsa sint innovata. Nam Populus non solet res profundius intueri, sed quæ videntur & foris ita apparent, eas perinde ac si ita sint, accipit. Quamvis* Ma*gistratus plane novi creentur, planeque nova munera Hominibus imponantur, sunt tamen eadem retinenda nomina, ut putentur esse eadem.* Hinc evidens colligitur.

Dis. de Rep. l. 1. c. 25.

CON-

CONCLUSIO.

Cum rerum apud Nos status non permittat, ut Christus aperta violentia e medio tollatur, consultum est eum lenta tabe confici, &, simul dum contabescit, artibus Babyloniis vel Ægyptiacis Mumiæ instar ita condiri, incrustari & pingi, ut vivi & succulenti corporis imagine Hebetioribus imponat. Artes autem istas ut rite assequi & particulatim explicare possim, illum, qui in scrinio pectoris Pontificis Nostri residet, Spiritum suppliciter rogo ductu suo & afflatu me ulterius ne didignetur. Vosque adeo etiam, *Viri Reverendissimi*, me precibus Vestris atque intercessione apud ipsum juvate. Dabam e Bibliotheca Conventus majoris, Cal. Decembr. cIↃ IↃ CLXVII.

FINIS